

FINSK ELEMENTARBOK

AF

A. KALLIO.

II.

BORGÅ, 1886,

WERNER SÖDERSTRÖM,

FÖRLÄGGARE.

FINSK ELEMENTÄRBOK

Tryckfel:

Stift	Stift	Stift	Stift
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40
41	42	43	44
45	46	47	48
49	50	51	52
53	54	55	56
57	58	59	60
61	62	63	64
65	66	67	68
69	70	71	72
73	74	75	76
77	78	79	80
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100

HELSINGFORS,

FINSKA LITTERATUR-SÄLLSKAPETS TRYCKERI,

1886.

Förord.

Härmedels lemnas åt allmänheten andra delen af undertecknads „Finska Elementarbok“. Denna del omfattar läran om pronomen samt verbens finita former. En tredje del, omfattande läran om verbens nominalformer samt de allmännaste syntaktiska egenheterna, skall ännu utkomma af detta arbete.

Emedan det är af nöden, att eleverna så tidigt som möjligt ledas till läsning af sammanhängande text, har jag försökt få anordningen af denna lärobok sådan, att dylik läsning af lättare text redan kunde vidtaga, sedan första delen blifvit genomgången eller kanske redan något förut. En dertill användbar läsebok blefve den af Herr E. N. Setälä utgifna „Vähäinen Suomalainen Lukukirja“, om i början antalet af de läseöfningar, som af verbformer innehålla blott presens indikativi, skulle något förökas. Vid sidan af denna textläsning kunde sedan denna andra del af Elementarboken genomgås.

Till slutet af denna del har jag bifogat läran om bildandet af infinitivus I, emedan denna form ytterst ofta förekommer och således behöfves vid textläsning redan förr, än eleven ännu hunnit göra sig förtrogen med läran om verbens öfriga nominalformer.

Hvad beträffar inlärandet af verbens nominalformer samt deras användning, har jag kommit till den erfarenheten, att detta är för svårt, för att med framgång kunna inläras redan vid genomgåendet af en elementarkurs, utan borde dermed något uppskjutas. Jag anser därför, att eleven, efter att hafva genomgått denna andra del,

någon tid kunde sysselsättas med läsning af text, som ej innehölle infinitiver (med undantag af inf. I) och participer. Äfven dertill kunde med fördel användas ofvannämnda af Herr Setälä utgifna läsebok, isynnerhet om den något utvidgades i en följande upplaga. Detta är äfven orsaken, hvarför jag ansett lämpligast, att såsom en skild bok utgifva tredje delen af min Elementarbok.

Helsingfors, i Februari 1886.

Författaren.

Pronomen.

66.

Personliga pronomen.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>		
<i>Nomin.</i>	minä, finä, hän.	me,	te,	he.
	{minut, finut, hänet.	meidät,	teidät,	heidät.
<i>Akus.</i>	{minun, finun, hänen.	meidän,	teidän,	heidän.
	{minä, finä, hän.	me,	te,	he.
<i>Partit.</i>	minua, finua, häntä.	meitä,	teitä,	heitä.
<i>Genit.</i>	minun, finun, hänen.	meidän,	teidän,	heidän.
<i>Illat.</i>	minuun, finuun, häneen.	meihin,	teihin,	heihin.

O. S. V.

Öfittelen, presenterar.	Seatan (-tta), beledsagar.
Ruolija, en som dör; lyön	Sisä, det inre; sisäsä I. fi=
fuolijakfi, slår ihjäl.	fällä, inne; sisästä I. fi=
Lasfen, släpper, låter gå.	fältä, inifrån; sisään I. fi=
Luotan (=tta), litar på (<i>illat.</i>)	fälle, in, in i.
Syijykynä, blyertspenna.	Teräskynä, stålpenna.
Moitin (=tti), klandrar.	

Wie minä, hän, me, he pois täältä, för mig, honom (henne),
oss, dem bort härifrån!

Minä wien finut I. finun, hänet I. hänen, teidät I. teidän,
heidät I. heidän täältä pois, jag för dig, honom (henne),
eder, dem bort härifrån.

Minä lyön sinua, häntä o. s. v., jag slår dig, honom o. s. v.
 Tämä firja on minun, sinun, hänen, meidän, teidän, heidän,
 denna bok är min, din, hans (hennes), vår, eder, deras.

Possessivsuffixen.

67.

1 pers. sing. *-ni*, min, mitt, mina.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i>	purteni ¹⁾ .	purteni ³⁾ .
<i>Akus.</i>	purteni ^{1, 3)} .	purteni ³⁾ .
<i>Partit.</i>	purttani.	puršiani.
<i>Genit.</i>	purteni ³⁾ .	1. purtteni ³⁾ . 2. puršieni ³⁾ .
<i>Iness.</i>	purrešjani.	puršišjani.
<i>Illat.</i>	purteeni ³⁾ .	puršijini ³⁾ .
<i>Transl.</i>	purrefšeni ²⁾ .	puršifšeni ²⁾ .

O. S. V.

1 pers. plur. *-mme'*, vår, vårt, våra.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i>	purtemme ^{1, 4)} .	purtemme ^{3, 4)} .
<i>Akus.</i>	purtemme ^{1, 4, 3, 4)} .	purtemme ^{3, 4)} .
<i>Partit.</i>	purttamme ⁴⁾ .	puršiamme.

¹⁾ I st. för nomin. sing. brukas ordstammen framför suffix.

²⁾ Translativens ändelse framträder före suffix i sin ursprungliga form *-kse*.

³⁾ Framför suffix bortfaller slutkonsonanten i de kasus, hvilka ändas på konsonant.

⁴⁾ Suffix verkar icke konsonantförmildring, utan upphäver tvärtom densamma.

<i>Genit.</i>	purtemme ^{3, 4}).	{ 1. purttemme ³).
		{ 2. purfjemme ³).
<i>Iness.</i>	purresjamme.	purfisjamme.
<i>Illat.</i>	purteemme ³).	purfiimme ³).
<i>Transl.</i>	purrefjemme ²).	purfifjemme ²).

O. S. V.

- (Minun) firjani on hyllyllä, min bok är på hyllan.
 (Meidän) firjamme omat hyllyllä, våra böcker äro på hyllan.
 (Minä) otan firjani hyllyltä, jag tager min bok l. mina böcker från hyllan.
 (Me) otamme firjamme hyllyltä, vi taga vår bok l. våra böcker från hyllan.
 (Minä) en löydä firjojani, jag hittar icke mina böcker.
 (Me) emme löydä firjaamme, vi hitta icke vår bok.
 (Minä) luen firjastani, jag läser ur min bok.
 (Me) luemme firjoistamme, vi läsa ur våra böcker.

Sinä otat minun firjani, du tager min bok l. mina böcker.
 Te otatte meidän firjamme, i tagen l. Ni tager vår bok l. våra böcker.
 Hän ei saa minun firjojani, han (hon) får icke mina böcker.
 He eivät tee mitään meidän firjoillamme, de göra ingenting med våra böcker.

Meidän kaimo, vår brunn (den brunn, från hvilken vi taga vatten).

Meidän talossa, i vår gård (den gård, der vi bo).

68.

2 pers. sing. -si, din, ditt, dina.

2 „ plur. -nne², eder, edert, edra.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i>	purteſi, =nne.	purteſi, =nne.
<i>Ackus.</i>	purteſi, =nne.	purteſi, =nne.
<i>Partit.</i>	purttafi, =nne.	purſiaſi, =nne.
<i>Genit.</i>	purteſi, =nne.	{1. purtteſi, =nne. 2. purſieſi, =nne.
<i>Iness.</i>	purreſſaſi, =nne.	purſiſſaſi, =nne.
<i>Illat.</i>	purteeſi, =nne.	purſiſi, =nne.
<i>Transl.</i>	purreſſeſi, =nne.	purſiſſeſi, =nne.
	O. S. V.	

(Sinun) firjaſi, din bok l. dina böcker.

(Teidän) firjanne, eder bok l. edra böcker.

Ota pois firjaſi, tag bort din bok l. dina böcker!

Älä ota pois firjojaſi, tag icke bort dina böcker!

En ota ſinun firjojaſi, jag tager icke dina böcker.

Hän ottaa teidän firjanne, han (hon) tager eder bok l. edra böcker.

(Meidän) oma firjamme, vår egen bok.

(Sinun) omat firjaſi, dina egna böcker.

(Minä) otan oman firjani, jag tager min egen bok.

(Sinä) otat omat firjaſi, du tager dina egna böcker.

Ota oma firjaſi, tag din egen bok!

Lue omia firjojaſi, läs dina egna böcker!

Te luette omia firjojanne, i läsen edra egna böcker.

Me luemme omia firjojamme, vi läsa våra egna böcker.

Minä otan ſinun firjaſi enſä omiani, jag tager din bok l. dina böcker och icke mina egna.

Älä minun firjojani ota, ota omafi, tag icke mina böcker,
tag din egen l. dina egna!

Teidän faimosja on huonoa wettä, i eder brunn finnes då-
ligt vatten.

Meidän omasja faimosja ei ole sen parempaa wettä, i vår
egen brunn finnes icke dess bättre vatten.

Kenen oma tämä on, hvems eget är detta?

69.

3 pers. sing. }
3 „ plur. } -nsa*), -nsä*), sin, sitt, sina.

Singularis.

Nomin. purtenja.
Akus. purtenja.
Partit. purttanja, -ttaan.
Genit. purtenja.
Iness. purresjanja, -sjaan.
Illat. purteenja.
Transl. purreksenja, -kseen.

Pluralis.

purtenja.
purtenja.
purfsianja, -iaan.
{ 1. purttenja.
 2. purfsienja.
purfsisjanja, -sjaan.
purfsinja.
purfsisjenja, -kseen.

O. S. V.

Synvästi, adjö, farväl!

Kirjanja, sin bok l. sina böcker.

Hänen firjanja, hans (hennes) bok l. böcker.

Seidän firjanja, deras bok l. böcker.

*) Såsom 3 persons suffix brukas vid de kasus, hvilkas ändel-
ser förlänga stammen med en stafvelse och ändas på kort vokal,
äfven vokalförlängning och *n*.

Hän ottaa firjanſa pois, han (hon) tager sin bok l. sina böcker bort.

He ottawat firjanſa pois, de taga sin bok l. sina böcker bort.

ſſä ottaa firjanſa, fadren tager sin bok l. sina böcker.

Pojat ottawat firjanſa, gossarna taga sin bok l. sina böcker.

ſſä antaa lahjan tyttärellensä, fadren gifver en skänk åt sin dotter.

Oppilaat eiwät aina pidä opettajistaan, eleverna tycka icke alltid om sina lärare.

Pojat eiwät ota kumppaneinsa firjoja, gossarna taga icke sina kamraters böcker.

Älä ota hänen firjaansa, tag icke hans (hennes) bok!

Minä en luota heidän sanoihinsa, jag litlar icke på deras ord.

ſſä ottaa hänen firjanſa, fadren tager hans (hennes) bok l. böcker.

ſſä antaa lahjan hänen tyttärellseen, fadren gifver en skänk åt hans (hennes) dotter.

Pojat eiwät ota heidän purttaan, gossarna taga icke deras båt.

Minun ja finun firjasi, min och din bok.

Sinun ja minun firjani, din och min bok.

Minun, Teidän ja heidän firjanſa, min, Eder och deras bok.

Meidän ja isän firja, vår och fadrens bok.

ſſä ottaa minun, finun ja oman firjanſa, fadren tager min, din och sin egen bok.

ſſä ei otakkaan omaansa, fadren tager icke heller sin egen.

Poika ottaa omanſa ja isän firjan, gossen tager sin och fadrens bok.

Poika ottaa isän ja oman firjanſa, gossen tager fadrens och sin egen bok.

(Minun) kanssani, med mig, (sinun) kanssasi, med dig.
 (Meidän) kanssamme, med oss, (teidän) kanssanne, med eder.
 Hänen, heidän kanssanja, med honom (henne), dem.
 Kanssanja, med sig.

70.

Kasus Komitativus.

(-ine).

Ikävä, ledsam.	Perhe (=ee), familj.
Joudun, råkar, kommer.	Tapahtuu, det händer.
Kalu, verktyg, sak.	Toimitan (=tta), uträttar.
Lähden (=te), går, begifver	Wäki (=e), kraft; folk.
mig.	Yksin, ensam.

Isäntä joutuu perheineen maantielle, husbonden råkar jemte sin familj på landsvägen.

Isä menee waimoineen lapsineen kaupunkiin, fadren far med hustru och barn till staden.

Hän muuttaa kaiffine wäfineen maalle, han flyttar med allt sitt folk på landet.

Hän myy talonsa kaluineen päiwineen, han säljer sin gård med saker och allt (med rubb och stubb).

Sinne hän menee waimoineen päiwineen, dit går han med hustru och allt.

Metjästaja tappaa juben poikinsja, jägaren dödar vargen jemte dess ungar.

Minun, sinun, hänen o. s. v. on ikävä, jag, du, han o. s. v. har ledsamt.

Meidän poikain on ikävä, våra gossar hafva ledsamt.

Eiö Teidän ole ikävä, har Ni icke ledsamt?

71.

Reflexivt pronomen.

Sjfe (med suffix), sjelf:

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i>	saknas.	saknas.
<i>Akus.</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.
<i>Partit.</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.
<i>Genit.*)</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.
<i>Iness.</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.
<i>Allat.</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.
<i>Transl.</i>	itseäni, =fi, =nfä.	itseämme, =nne, =nfä.

O. S. V.

Hänkin (=ffi), förskaffar.	Päin, åt, emot; tänne päin,
Huoli (=e), omsorg; pidän huolta, har omsorg (med elat.)	hitåt; tuonne l. sinne päin, ditåt.
Kunnioitus (=kse), vördnad.	Sefä — että, både — och.
Kurjuus (=te), elände.	Torppa, torp.
Käytän; käytän itseäni, uppför mig.	Maari, akt, vård; pidän maa- ria, gifver akt, håller reda på (med elat.)
Miehuullinen, manhaftig.	

Käyn itseäni väsyksin, jag går mig trött.

Enön itseäni, jag slår mig (sjelf).

Ostan itselleni, jag köper åt mig (sjelf).

Puhun itsenäni, jag talar för mig sjelf.

O. S. V.

*) I st. f. genit. possessivus brukas det possessiva adjektivet
oma, egen; t. ex. hän ottaa oman firjan (i st. f. itsensä firjan).

Heitåtkö itjesi mereen, kastar du dig i sjön?

Älä lyö itseäsi, slå icke dig (sjelf)!

Osta itjellefi hywä laffi, köp åt dig en god mössa!

Et puhu koskaan itjesesi, du talar aldrig för dig sjelf.

o. s. v.

Hän ei käy itseänsä wäsyksiin, han (hon) går icke sig trött.

Miti ei koskaan puhu itjesensä, modren talar aldrig för sig sjelf.

o. s. v.

Me emme heitä itseämme maahan, vi kasta oss icke på marken.

Me ostimme itjellemme maitoa, vi köpa åt oss mjölk.

o. s. v.

Te ette puhu itjesenne, i talen icke för er sjelfva l. Ni talar icke för er sjelf.

o. s. v.

He eiwät tunne itseään, de känna icke sig sjelfva.

Pojat ostawat itsellensä omenoita, gossarna köpa åt sig äppel.

o. s. v.

Itseni, =fi, =nä o. s. v. tähden, för min, din, sin, o. s. v. skull.

Teettekö tämän itsenne tähden, gören i detta för er egen skull?

Oma itseni*), =fi o. s. v., mitt, ditt o. s. v. eget jag.

*) I dessa exempel står itse mera såsom ett rent substantivum, emedan det bestämmes af oma såsom attribut.

Sinä ajattelet maan omaa itseäsi, du tänker blott på dig sjelf.

He puhuvat maan omasta itsestänsä, de tala blott om sig sjelfva.

Mene omaan itseesi, gå till dig sjelf!

Teetfö tämän oman itseji tähden, gör du detta för din egen skull?

En, maan finun tähtesi, nej, utan för din skull.

Teettefö tämän oman itsenne tähden, gören i detta för eder egen skull?

Emme, maan teidän tähtenne, nej, utan för eder skull.

72.

Pronomen reciprocum.

Me rakastamme toisiamme I. toinen toistamme, vi älska hvarandra.

Te rakastatte toisianne I. toinen toistanne, i älsken hvarandra.

He rakastawat toisiansa I. toinen toistanja, de älska hvarandra.

Minä, sinä ja hän rakastamme toisiamme I. toinen toistamme, jag, du och han (hon) älska hvarandra.

Sinä ja he rakastatte toisianne I. toinen toistanne, du och de älska hvarandra.

Me menemme fuolemaanfin toisiemme I. toinen toisemme tähden, vi gå äfven i döden för hvarandras skull.

He löytävät aina wifoja toisistanja I. toinen toiestänja, de hitta alltid fel hos hvarandra.

Sinä ja hän ostatte tawaroita toisiltanne I. toinen toiseltanne, du och han (hon) köpa varor af hvarandra.

Ajattelen, tänker.
 Humitus (=fse), nöje.
 Kaikenlainen, allehanda.
 Keskenämme, =nne, =nsä, oss,
 eder, sig emellan.
 Kovuus (=te), hårdhet.
 Rakastan, älskar.

Sormus (=fse), ring.
 Uutinen, nyhet.
 Valhettelen, ljuger.
 Valitan (=tta), klagar.
 Wifa, fel.
 Yhtäläinen, likadan.

73.

Demonstrativa pronomen.

Tämä, denne, denna, detta, den l. det här; tuo, denne,
 denna, detta, den l. det der; se, den det:

Singularis.

Nomin. tämä, tuo, se.
Partit. tätä, tuota, sitä.
Genit. tämän, tuon, sen.
Iness. tässä, tuossa, siinä.
Elat. tästä, tuosta, siitä.
Illat. tähän, tuohon, siihen.
Adess. täällä, tuolla, sillä.
Ess. tänä, tuona, sinä.
Instr. tämän, tuon, sen.

Pluralis.

nämät, nuot, ne.
 näitä, noita, niitä.
 näiden, noiden, niiden.
 näitten, noitten, niitten.
 näissä, noissa, niissä.
 näistä, noista, niistä.
 näihin, noihin, niihin.
 näillä, noilla, niillä.
 näinä, noina, niinä.
 näin, noin, niin.

O. S. V.

Airo, åre.
 Ajukas (=ffaa), invånare.
 Katu, gata.
 Kelfka, kälke.
 Korkealla, högt (uppe); för-

fealta, högtifrån; korkealle,
 högt (upp).
 Lampi (=e), träsk.
 Liina, duk.
 Marja, bär.

Osa, del.	Vanhempi; plur. vanhemmat, föräldrar.
Pahlain (=me), metspö.	Werfa, kläde.
Pesä, bo.	Werffo, nät.
Poikanen, unge.	Wilu, köld.
Puuro, gröt.	Wyö, bälte.
Pysy, bössa.	
Tasfu, ficka.	

Minun on foma wilu, jag har dugtigt kallt, fryser dugtigt.
Meidän on wilu, vi hafva kallt, frysa.

74.

Interrogativa pronomen.

Kuka, ken, hvem; mikä, hvilken, hvilket, hvad:

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
<i>Nomin.</i> kuka, ken, mikä.			kutka, ketkä, mitkä.		
<i>Partit.</i> kuta*), ketä, mitä.			kuita*), keitä, mitä.		
<i>Genit.</i> kunka*), kenen, minkä.			{kuiden*), {keiden, —		
			{kuiten*), {keitten, —		
<i>Adess.</i> kulla*), {kenellä, millä.			kulla*), keillä, millä.		
<i>Instr.</i> — — —			kuinfa, — —		

O. S. V.

Kumpi, vilkendera, vilketdera (af två):

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i> kumpi.	kummat.
<i>Partit.</i> kumpaa.	kumpia.

*) Öfriga kasus af kuka utom *nomin.* äro sällsynta; adverbiskt nyttjas: kussa, hvar? kusta, hvarifrån? kuhun hvar? kuinfa, huru?

<i>Genit.</i>	fumman.	1. fumpain.
<i>Adess.</i>	fummallä.	2. fumpien. fummilla.

O. S. V.

Rauppamies (=miehe), handelsman.	Merimies (=miehe), sjöman.
Ruma, bild.	Nimismies (=miehe), befallningsman, länsman.
Lähempi, närmare; lähempänä, närmare (hvar?); lähempää, från närmare håll; lähemmäksi, närmare (hvar?).	Numero, nummer.
Maisema, landskap.	Poikkitie, tvärgata.
	Saari (=e), holme.
	Sanakirja, ordbok, lexikon.
	Varsti (=te); warrella, vid; kadun warrella, vid gatan.

Ruka siellä on, hvem är der?
 Rutka tänne tulewat, hvilka komma hit?
 Rusja asut, hvar bor du?
 Rusta tulet, hvarifrån kommer du?
 Ruhun menet, hvar går du?
 Ruinka voit, huru mår du?

Ren siellä on, hvem är der?
 Retä etsit, hvem söker du?
 Renen kirja tämä on, hvems bok är detta?
 Renestä l. festä finä puhut, om hvem talar du?
 Reitä nuo pojat ovat, hvilka äro dessa gossar?

O. S. V.

Mikä mies hän on, hvad är han för en man?
 Miksi mieheksi hänen luulet, hvad för en man tror du, att han är?
 Mitä miehiä te olette, hvad ären i för män?

Mifä firja tämä on? hvad är detta för en bok?

Mistä ajiasta puhut, om hvilken sak talar du?

Minfä ajiain tähden tänne tulet, för hvilken angelägenhet kommer du hit?

Minfä*) ajiain tähden tänne tulet, för hvilka angelägenheter kommer du hit?

Mifä tuo on, hvad är detta?

En tiedä, mifä se on, jag vet icke, hvad det är.

Mitä tahdot, hvad vill du?

Minfä tähden pois menet, hvarför går du bort?

Misjä asut, hvar bor du?

Mistä tulet, hvarifrån kommer du?

Mihin menet, hvart går du?

Mistä puhutte, om hvad talar Ni?

o. s. v.

Kumman l. kummanfo näistä finä tahdot, hvilketdera af dessa vill du hafva?

Kummašta l. kummastafo firjasta finä enemmän pidät, om hvilkendera boken tycker du mera?

Kumpiin l. kumpiinfo häihin menet, på hvilketdera brölloppet går du?

Mifä ihana fuwa, hvilken vacker bild!

*) Obs.! Singularis i st. f. pluralis.

75.

Relativt pronomen.

Jofa, hvilken, hvilket, som:

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nomin.</i>	jofa.	jotfa.
<i>Partit.</i>	jota.	joi ^{ta} .
<i>Genit.</i>	jonfa.	joiden. jioitten.
<i>Iness.</i>	jofä.	joiäfa.
<i>Illat.</i>	johon.	joihin.
<i>Ess.</i>	jona.	joina.

O. S. V.

Mamainen, undersäte.	Lufufirja, läsebok.
Sihna, rem.	Maamies (=miehe), landt-
Jano, törst; minun on l. tu-	man.
lee fowa jano, jag är l.	Mielelläni, =fi, =nä, =mme,
blir mycket törstig.	=nne, =nä, gerna.
Leppä, al.	Neula, nål.
Luistelen, skrin ^{ner} .	Rinta, bröst.

Minä, jofa käyn, jag som går; jinä, jofa käyt, du, som går o. s. v.

Rannalla on k^{af}fi poifaa, jotfa leifittelewät, på stranden finnas två gossar, som leka.
Ne k^{af}fi poifaa, jotfa owat rannalla, eiwät ole ahferat, de två gossar, som äro på stranden, äro icke flitiga.

Luen mielelläni, jag läser gerna; luet mielelläsi, du läser gerna o. s. v.

Obestämda pronomen.

76.

Af interrogativa eller relativa pronomen bildade:

a) **Joku**, någon; **jompifumpi**, någondera (af två):

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
<i>Nomin.</i>	joku, jompifumpi.	jotkut, jommatfummat.	
<i>Partit.</i>	jotafuta, jompaafumpaa.	jotafuita, jompiafumpia.	
<i>Genit.</i>	jontun, jommanfumman.	joidenfuiden, } 1. jompainfumpain.	
		joiittenfuitten, }	2. jompientumpien.
<i>Illat.</i>	johonfuhun, jompaanfumpaan.	joihinfuihin, jompiinfumpiin.	

O. S. V.

b) **Jokin**, någon, dock någon; **fukin**, hvar och en; **mitin**, hvarje; **fumpifin**, **fumpainenfin**, hvardera (af två):

<i>Singularis.</i>				
<i>Nomin.</i>	jokin, fukin, mitin, fumpifin, fumpainenfin.			
<i>Partit.</i>	jotakin, futakin, mitäfin, fumpaafin, fumpaistakin.			
	(jotain*),			
<i>Genit.</i>	jontin, funkin, mitin, fummanfin, fumpaisfin.			
<i>Illat.</i>	johonfin, fuhunfin, mihinfin, fumpaafin, fumpaiseenfin.			

O. S. V.

<i>Pluralis.</i>				
<i>Nomin.</i>	jotkin, futkin, mitin, fummatfin, fumpaisjetkin.			
<i>Partit.</i>	jotakin, fuitakin, mitäfin, fumpiafin, fumpaisfiakin.			
<i>Genit.</i>	joidenfin, fuidenfin, — 1. fumpainfin, fumpaistenfin.			
	joiittenfin, fuittenfin, — 2. fumpienfin, fumpaisfienfin.			
<i>Illat.</i>	joihinfin, fuihinfin, mihinfin, fumpiinfin, fumpaisfiinfin.			

O. S. V.

*) I de på *a* slutande kasus i sing. kan *k* bortlemnas, t. ex jotain, josjain o. s. v. i st. f. jotakin, josjakin o. s. v.

- c) **Kufaan, kenfään**, någon (person); **mitfään**, någon (sak), något; **kumpifaan, kumpainenfaan**, någondera (af två):

Singularis.

<i>Nomin.</i>	kufaan,	kenfään,	mitfään,	kumpifaan,	kumpainenfaan.
<i>Partit.</i>	kutafaan*),	{ketäfään, ketään**),	{mitäfään, mitään**).	kumpaafaan,	kumpaistafaan.
<i>Genit.</i>	kunfaan*),	kenenfään,	minfään,	kummanfaan,	kumpaisenfään.
<i>Adess.</i>	kullafaan*),	{keneffäfään, feiffäfään, feiffään**),	{milläfään, millään**),	kummallafaan,	kumpaisellafaan.

O. S. V.

Pluralis.

<i>Nomin.</i>	kutfaan,	kettfään,	mitfään,	kummatfaan,	kumpaisettfaan.
<i>Partit.</i>	kuitafaan*),	{keitäfään, keitään**),	{mitäfään, mitään**),	kumpiafaan,	kumpaisiafaan.
<i>Genit.</i>	{kuidenfään*), {kuittenfaan*),	{keidenfään, keittenfään,	—	{1. kumpainfaan, /1. kumpaištenfaan. 2. kumpienfaan, /2. kumpaisienfaan.	
<i>Adess.</i>	kuiiffafaan*),	{keiffäfään, keiffään**),	{milläfään, millään**),	kummiiffafaan,	kumpaiiffafaan.

O. S. V.

- d) **Jofa** (oböjligt), hvarje; **jofainen**, en hvar, hvarje:

Singularis.

<i>Nomin.</i>	jofa,	jofainen.
<i>Partit.</i>	jofa,	jofaista.
<i>Genit.</i>	jofa,	jofaijen.
<i>Illat.</i>	jofa,	jofaijeen.

Pluralis.

jofa †),	jofaijet †).
jofa,	jofaisia.
jofa,	{1. jofaišten. 2. jofaisien.
jofa,	jofaijin.

O. S. V.

*) Öfriga kasus af kufaan, utom *nomin.*, äro sällsynta; jmf. kufa.

**) Till de på *ä* slutande tvåstaviga kasusformerna kan i st. f. *-kään* fogas blott *-än*.

†) Begagnas i pluralis blott vid *pluralia tantum*.

Tuolla ulkona on joku, joka haakee sinua, der ute finnes någon, som söker dig.

Sinne tulee waan joitakuita ihmisiä, dit komma blott några (få) menniskor.

Sonafuna kauniina päivänä tulen luoksesi, någon vacker dag kommer jag till dig.

Anna tuo kirja jommallefummalle meistä, gif denna bok åt någondera af oss!

Kyllä minä otan jommanfumman pojan kanssani, nog tager jag någondera gossen med mig.

Anna nyt jofin neuvo, gif nu helst något råd!

Teen minä sen jollakin tavoin, jag gör det åtminstone på något sätt.

Hän tekee aina jotain, han gör alltid någonting.

Hän tekee jos jotain, han gör allt möjligt, hvad som helst.

Hän on jos joidenkin kanssa, han är tillsammans med alla möjliga.

Kullakin on omat tapanja, hvar och en har sina egna seder.

Mikanansa kutakin, allt har sin tid.

Se tulewat kuka kutsakin, de komma, den ena från ett, den andra från ett annat håll.

Me teemme mikä (l. fen) mitäkin, vi göra, den ena ett, den andra ett annat.

Kyllä sinne pääsette mikä (l. fen) milläkin tavalla, nog slippen i dit, den ena på ett, den andra på ett annat sätt.

Me tulemme teille kumpikin l. kumpainenkin, vi komma hvardera till eder.

Heillä on rahaa kummallakin l. kumpaisellakin, de hafva hvardera penningar.

Kummallakin l. kumpaisellakin pojalla (l. pojista) on rahaa, hvardera gossen (l. af gossarna) har (l. hafva) penningar.

Kuka siellä on, hvem är der?

Ei kukaan, ingen (eg. icke någon).

Kenen tämä on, hvems är detta?

Ei kenenkään, ingens (eg. icke någons).

Keitä haet, hvilka söker du?

En keitäkään l. keitään, inga (eg. icke några).

Mitä sinä teet, hvad gör du?

En mitäkään l. mitään, ingenting (eg. icke någonting).

Mihin häihin menet, på hvilket bröllopp går du?

En mihinkään, på intet (eg. icke på något).

Kumpi teistä tulee, hvilkendera af eder kommer?

Ei kumpikaan l. kumpainenaan, ingendera (eg. icke någondera).

Kumpiin häihin menet, på hvilketdera brölloppet går du?

En kumpiinaan, på intetdera (eg. icke på någotdera).

Onko siellä kukaan, finnes der någon?

On, ja.

Ei, nej.

Puhutko sinä mitään, talar du något?

Puhun, ja.

En, nej.

Tuleeko teistä kumpikaan l. kumpainenaan, kommer någondera af eder?

Tulen minä, jag kommer.

Ei, nej.

Joka l. jokaiselle ihmiselle hän siinä puhuu, åt hvarje meniska talar han derom.

Joka toinen, joka kolmas o. s. v., hvar annan, hvar tredje o. s. v.

Jokainen sen tietää, en hvar vet det.

Joka l. jokaisissa häissä hän on, han är på hvarje bröllopp.

Milloin, när?

Milloin tulet, när kommer du?

Milloin — milloin, än — än.

Milloin fiellä, milloin täällä, än här, än der.

Sän tekee milloin mitäkin, han gör än ett, än ett annat.

Milloin milläkin tavalla, än på ett, än på ett annat sätt.

Rufa tahansa I. hywänsä, hvem som helst.

Anna kelle tahansa I. hywänsä, gif åt hvem som helst!

Sän janoo mitä tahansa I. hywänsä, han säger hvad som helst.

Rumpi tahansa I. hywänsä, hvilkendera som helst.

Milloin I. koska tahansa I. hywänsä, när som helst.

77.

Ursprungliga eller af dem afledda pronominala adjektiv:

Minoa I. ainofainen, ende,
enda.

Eräs (=ää), någon, en viss.

Sarwa, knappt någon; plur. få.

Itse (än med än utan suffix),
sjelf, sjelfva*).

Kaikki (=e), all, hel; *nomin.*

o. *ackus. plur.* kaikki, alla

o. kaiket, hela.

Koko (oböjl.), hel.

Molemmat (*plurale tantum*),
båda.

Moni (=e), mången, en och
annan.

Muuan (blott i *nomin. sing.*),
någon, en viss (eräs).

Muutama, en och annan, nå-
gon.

Muu, någon annan, öfrig.

Yksi, egen.

Sama, samme, samma.

Toinen, en annan, den andre.

Usea, mången.

*) Om itse står framför sitt hufvudord, är det oböjligt, men står det efter, böjes det i alla kasus, utom genit. och ackus. Pluralis är lik singularis.

Minä en ole ainoa l. ainofainen, jofa hänen tunnen, jag är icke den enda, som känner honom.

Hän ei ole ainoatafsaan päiwää fotoa poisja, han är icke en enda dag borta hemifrån.

Gräällä miehellä täällä on kolme poikaa, en man här har tre söner.

Harva päivä fuluu niin, ett'ei jotain tapahdu, nästan ingen dag går l. få dagar gå så, att icke någonting händer.

Harvoilla ihmisillä on niin hyvää onnea, kuin hänellä, få menniskor hafva sådan tur, som han.

Itse**) funingasfin*) on täällä, tillochmed l. äfven sjelfva konungen är här.

Itse**) funingasfsaan*) ei ole täällä, icke ens sjelfva konungen är här.

Runingas on itsefin*) täällä, konungen är äfven sjelf här. Minä menen itse*), jag går sjelf.

Tuletteko itse*), kommen i sjelfva l. kommer Ni sjelf?

Tunnetko itse*) hänen, känner du sjelf honom?

En minä itsefään*) häntä tunne, jag känner icke ens sjelf honom.

Tunnetko itse**) isän*) l. isän**) itse*), känner du fadren sjelf?

En minä itse**) isää*) l. isää**) itseä tunne, jag känner icke fadren sjelf.

Itse**) heitä*) l. heitä**) itseä*) l. itseään*) en tunne, dem sjelfva känner jag icke.

Etkö finä itse**) minulle*) l. minulle**) itsele*) l. itselleni*) mitään anna, gifver du icke något åt mig sjelf?

*) Har tonvigt.

**) Har icke tonvigt.

Stje**) finulle*) I. finulle**) itjelle*) I. itjellefi*) en
 anna, åt dig sjelf gifver jag icke.
 Kyllä minä sen sanon waiffa herroille**) itjellefin*), nog
 säger jag det tillochmed åt herrarne sjelfva.
 Minä luulen hänen itje**) ifännäffi*), jag tror, att han är
 värden sjelf.
 Minulla on itjelläfin*) I. itjellänifin*), jag har äfven sjelf.
 Själlä ei ole itjelläfään*) I. itjelläänfään, fadren har icke
 ens sjelf.
 Pojilla on itjelläfin*) I. itjelläänfin*), gossarna hafva äfven
 sjelfva.
 Gifö teillä ole itjelläfään*) I. itjellännefään*), hafven i icke
 ens sjelfva?
 Ei, meillä ei ole itjelläfään*) I. itjellännefään*), nej,
 vi hafva icke ens sjelfva.
 Minun tähteni, för min skull.
 Stje**) finun*) I. finun**) itje*) tähtesi, för din egen skull.
 Stje**) ifännän*) I. ifännän**) itje*) tähden, för husbon-
 dens egen skull.
 Stje**) poikien*) I. poikien**) itje*) tähden, för gossarnas
 egen skull.

(Jfr. lekt. 71).

Älä kaitkea rahaasi pois anna, gif icke bort alla dina pen-
 ningar!
 Siellä hän on kaiten päiwää, der är han hela dagen.
 Mitä finä kaitella tällä teet, hvad gör du med allt detta?
 Kaitfi ihmiset, alla menniskor.
 Kaitet päiwät, dagarna igenom.

*) Har tonvigt.

**) Har icke tonvigt.

Rufo faiffea l. faiffia tietää, hvem vet allt!
 En minä näitä faiffia tunne, jag känner icke alla dessa.
 Raiffein ihmisten tähden, för alla människors skull.
 Raiffilla ei ole rahoja, alla hafva icke penningar.
 Raiffina aifoina, under alla tider.

Älä fiellä koto päivää istu, sitt icke der hela dagen!

Moni on onneton, kun ei ole ystäviä, mången är olycklig,
 då det icke finnes vänner.

Moni ihminen usfoo usein hymää toijesta, mången menniska
 tror ofta godt om den andra.

Monta on onnetonta, det finnes många olyckliga.

Sänellä on monta waiwaa, han har många besvär.

Tuolla juoksee monta poikaa, der springa många gossar.

Täällä tunnen monta ihmistä, här känner jag många men-
 niskor.

Monen luonto on niin paha, että harvoin tefee mitään
 hyvää, mångens natur är så elak, att han sällan gör
 något godt.

Monella pahalla ihmisellä on mefi fielellä, mången elak men-
 niska har honung på tungan (d. v. s. låtsar vara god).

Monet fytyt estävät minua, många orsaker hindra mig (men:
 monta fytytä on, jotta*) estävät minua).

Muuan mies, en viss man (eräs mies).

On fiellä muutama mies, nog finnes der en och annan
 man l. några (få) män finnas der.

*) Obs. Pluralis!

Muutamalla ihmisellä on kowin paha luonto, somliga människor hafva mycket elak natur.

Muutamilla on tässä kylässä kymmenen lasta, några hafva här i byn tio barn.

Hän lähtee muutamiksi vuosiksi ulkomaille, han begifver sig för några år utrikes.

Siellä on kaksi lasta, toinen poika, toinen tyttö, der finnas två barn, det ena en gosse, det andra en flicka.

Joku muu, någon annan.

Ilman mitään muuta, utan något annat.

Siellä on useita ihmisiä, der finnas många menniskor.

Siellä on useampi, kuin kymmenen, der finnes flere, än tio.

Useimmat tämän kylän isännistä ovat rikkaita, de flesta af husbönderna i denna by äro rika.

Verbens konjugation.

Aktiv 1. personlig form.

Indikativ.

78.

Presens.

(Af kontrahibla*) verben).

Lupaau (ursprunglig stam: lupata), lofvar:

lupaau, jag lofvar.

lupaat, du lofvar.

lupaa, han, hon, det lofvar.

en lupaa, jag lofvar icke.

et lupaa, du lofvar icke.

ei lupaa, han, hon, det lofvar icke.

o. s. v.

o. s. v.

*) Kontrahibla kallas alla ursprungligen trestafviga verbstamar på *ta*, *tä* efter kort vokal.

Lepään (urspr. st.: lepätä), hvilar:

lepää, han o. s. v. hvilar.	ei lepää, han o. s. v. hvilar icke.
-----------------------------	--

O. S. V.

Kofoan l. **kofoon** (urspr. st.: kofota), samlar:

kofoaa l. kofoo.	ei kofoa l. kofoo.
------------------	--------------------

O. S. V.

Kerfeän l. **kerfeen** (urspr. st.: kerfetä), hinner:

kerfeää l. kerfee.	ei kerfeä l. kerfee.
--------------------	----------------------

O. S. V.

Eriän l. (sällan) **eriu** (urspr. st.: eritä), skiljer mig, går bort:

eriää l. erii.	ei eriä l. erii.
----------------	------------------

O. S. V.

Älyän l. (sällan) **älyyn** (urspr. st.: älytä), begriper:

älyää l. älyy.	ei älyä l. älyy.
----------------	------------------

O. S. V.

Aufean l. **aufeen**, öppnar mig,
öppnas.

Aufi, öppen.

Amaan, öppnar.

Eroan l. **eroon**, skiljer mig,
är olik (med *elat*.)

Haffaan, hugger.

Herään, vaknar.

Häpeän l. **häpeen**, skämmas,
blyges.

Rajoon l. **fajoon**, vidrör (med
illat.)

Katfean l. **katfeen**, brister,
går af.

Lämpian l. **lämpiin**, blir varm.

Ojaan, kan.

Palaan, återvänder.

Pellään, fruktar, är rädd.

Poiffean l. **poiffeen**, viker
in.

Putoan l. **putoon**, faller (ned).

Seuraan, följer.

Wastaan, svarar.

Jakande Imperfektum.

(=i).

79.

Stammar på lång vokal l. diftong.

Saan,	imperf. st.:	fai*).
Tuon,	„ „	toi*).
Syön,	„ „	föi*).
Wien,	„ „	wei*).
Uin,	„ „	ui*).
Harawoin,	„ „	harawoi*).

 Råyn, imperf. st.: fäwi.

Doin, jag bragte.	Råwin, jag gick.
Doit, du bragte.	Råwit, du gick.
Doi, han bragte.	Råwi, han gick.
Doimme, vi bragte.	Råwinme, vi gingo.
Doitte, i bragten l. Ni bragte.	Råwitte, i gingen l. Ni gick.
Doimat, de bragte.	Råwimät, de gingo.

Atrioin**), spisar.	Ruu, måne; månad (fuufauſi).
Eilen, i går.	Rain, gifter mig.
Enſinfään, alls (ollenſaan).	Rurmi (=e), linda (feto).
Harawoin**), räfsar.	Ruin, tröskar.
Hauſkuuſ (=te), nöje.	Ruoanhalu, matlust.
Hedelmöin**), blommor, bil-	Suon, unnar, önskar.
dar frukt.	Wiime (oböjl.), sistliden.
ſfåwöin**), känner saknad.	Yhdeſſä, tillsammans.
Jumaloin**), förgudar.	

*) Jfr. plur. st. mai, foi, töi, tei, funnuntai i lekt. 38.

**) Kortare former till atrioitsen, harawoitsen, hedelmöitsen, ifäwöitsen, jumaloitsen.

Roska jinä fiellä fäwit, när var du der?

Wiime vuonna, sistlidne år.

Wiime kuussa, sistlidne månad.

Wiime viikolla, sistlidna vecka.

Wiikko, kuukausi, kuosi fitten, för en vecka, en månad, ett år sedan.

80.

Stammar på o, u, y.

Sidon,	imperf. st.: fitoi*).
Ammun,	„ „ ampui*).
Näyn,	„ „ nähyi*).

Walmistun,	imperf. st.: walmistui**).
Pelästyn,	„ „ pelästyi**).

Jafaunnun***),	imperf. st.: jafauntui.
Jafaannun***),	„ „ jafaantui.
Jafaundun***),	„ „ jafautui.
Jafaun***),	„ „ jafauſi.

Sidoin,	näyin,	jafauſin.
Sidoit,	näyit,	jafauſit.
Sitoi,	nähyi,	jafauſi.
Sidoimme,	näyimme,	jafauſimme.
Sidoitte,	näyitte,	jafauſitte.
Sitoiwat,	nähyiwät,	jafauſiwat.

*) Jfr. plur. st. peltoi, ſukui, hylpi i lekt. 40.

**) Jfr. plur. st. halwattui, lemmitthi, i lekt. 44.

***) Betyder: delar mig, delas.

Antaudun (=tu) I. antaun, gifver mig.	Neuwon, råder, undervisar, visar.
Grehdyn (=ty), misstager mig.	Parannun (=ntu), blir bättre, tillfrisknar.
Hauska, trefflig.	Petyn (=tth), bedrager mig.
Shastun, förtjuses.	Sairastun, blir sjuk.
Jäädyn (=ty), tillfryser.	Sidon (=to), binder.
Rehun, skryter, berömmar.	Suoja, skydd.
Kylmistyn, blir kall.	Tauti, sjukdom.
Räännyn (=nty), vänder mig.	Tunnun (=ntu), kännes.
Lafastun, vissnar.	Waiwun (=pu), sjunker, blir matt.
Lepyn (=ppy), blidkas.	Wäistyn, undviker.
Miksi, hvarför (minä tähden).	Yht'äffä, plötsligt.
Murehdun (=tu), sörjer, be- dröfvas.	

Antausin finun waltaasi, jag gaf mig under ditt välde.
 Grehdyin tiestä, jag misstog mig om vägen.
 Shastuin häneen, jag blef förtjust i henne.
 Räännynin isääni, jag vände mig till min fader.
 Minusta tuntui hauskalta, jag tyckte, att det var treffligt.

81.

Tvåstafviga stammar på *a*, *ä*.

Boitan, imperf. st.: woitti*).

Muutan, „ „ muutti*).

Jatfan, „ „ jatfoi*).

Reuhan, „ „ reuhoi*).

*) Framför det indikativa imperfektets *i* bortfaller bindvokalen *a* i tvåstafviga stammar, om stammens första vokal är *o* eller *u*, men om den är *a*, *e* eller *i*, förvandlas *a* till *o*; *ä* bortfaller alltid. Jfr. lekt. 41.

Wirfan, imperf. st.: wirffoi*).

Reitän, „ „ feitti*).

Woitin, wirfoin, heitin.

Woitit, wirfoit, heitit.

Woitti, wirffoi, heitti.

O. S. V.

Enfi (oböjl.), förstkommande,
förste.

Ĥaltu, vård; otan ĥaltuuni,
tager i min vård.

Ĥarmoin, sällan.

Ĥdän (-tä), gror.

Ĥätän (-ttä), lemnar.

Ranĥanlaulu, folksång.

Roetan (-tta), pröfvar, för-
söker

Riitän (-ttä), slår hö, af-
mejar.

Roetan (-tta), bränner.

Päätän (-ttä), slutar, besluter.

Reuĥan, väsnas, bullrar.

Sato, afkastning.

Sulan, smälter.

Säästän, sparar.

Tuotan (-tta), låter hemta,
frambringar.

Waifeus (-te), svårighet.

Wietän (-ttä), firar, tillbrin-
gar.

Wirfan (-ffa), yttrar.

Woitan (-tta), öfvervinner.

Wältän (-ttä), undviker.

Äsken, nyss.

Enfi alusĥa, i första början.

Eiĥen aĥaan, då för tiden.

82.

Flerstafviga stammar på a, ä.

Ĥuwitan, imperf. st.: ĥuwitti.

Ĥäwitän, „ „ ĥäwitti.

*) Se *) på föreg. sida!

Armahdan (=ta), förbarmar mig.

Glätän (=ttä), lifnär, underhåller.

Groitän (=tta), skiljer.

Istutan (=tta), planterar.

Kaswatan (=tta), uppfostrar.

Kaunistan, förskönar, pryder.

Rehoitan (=tta), uppmanar.

Kufoistan, blomstrar.

Kulutan (=tta), förnöter.

Kuulustan, förhör.

Liifutan (=tta), rör.

Lopetan (=tta), gör slut på.

Muistutan (=tta), påminner.

Pafoitän (=tta), tvingar.

Piiritän (=ttä), belägrar.

Puolustan, försvarar.

Päimäkirja, dagbok.

Talutan (=tta), leder.

Unhotan (=tta), glömmer.

Walloitan (=tta), eröfrar, intager.

Armahdan jotafin, förbarmar mig öfver någon.

Rehoitan johonfin, uppmanar till något.

Lopetan työni, jag gör slut på arbetet.

Unhotan jotafin johonfin, glömmer något någonstädes.

83.

Två- och flerstafviga stammar på *ta*, *tä* med föregående *l*, *n*, *r*, lång vokal eller diftong*).

Riellän, imperf. st.: fielfi (sällan fielti).

Lennän, „ „ lenfi („ lenti).

Murran, „ „ murfi („ murti).

O. S. V.

*) Verb på *ta*, *tä* med föregående *l*, *n*, *r* förvandla nästan alltid *t* till *s* framför indikativa imperfektets *i*, af de med föregående lång vokal l. diftong förvandla några alltid *t* till *s*, andra bibehålla det alltid och åter andra kunna både förvandla och bibehålla *t* framför ind. imperfektets *i*.

Siwallan, imperf. st.: siwalſi (stundom siwalti).

Rafennan, „ „ rafenſi („ rafenti).

Kumarran, „ „ kumarſi („ kumarti).

O. S. V.

Huudan, imperf. st.: huuſi.

Löydän, „ „ löyſi.

Pyydän, „ „ pyyſi.

Tiedän, „ „ tieſi.

Hoidan, imperf. st.: hoiti.

Houdan, „ „ nouti.

Joudan, „ „ jouti.

Woidan, „ „ woiti.

Siedän, imperf. st.: ſieti I. ſieſi.

Soudan, „ „ ſouti I. ſouſi.

Säädän, „ „ ſääti I. ſääſi.

Wuodan, „ „ wuoti I. wuoſi.

Rynnän, imperf. st. fynſi (stundom fynſi).

Alennan (=nta), förnedrar,
sänker.

Enſiſſi, för det första, först.

Hoidan (=ta), vårdar.

Huudan (=ta), ropar.

Joudan (=ta), har tid, hin-
ner.

Rappale (=ee), stycke.

Kiire (=ee), brådska, skynd-
samhet.

Löydän (=tä), finner, hittar.

Muserran (=rta), krossar.

Houdan (=ta), bringar, hem-
tar.

Parannan (=nta), botar, för-
bättrar.

Sairastan, är sjuk.

Siedän (=tä), tål, fördra-
ger.

Siwallan (=lta), slår till.

Säädän (=tä), förordnar, föreskrifver.	Woidan (=ta), smörjer.
Wihdoin, slutligen.	Wuodan (=ta), flyter, läker.

Minun l. minulla on kowa fiire, jag har mycket skyndsamt.

Tämän löyfin kadulla, detta fann jag på gatan (d. v. s. då jag var på gatan).

Tämän löyfin kadulta, detta fann jag på gatan (d. v. s. det funna föremålet var på gatan).

84.

Tvästafviga stammar på *ta*, som kunna både förvandla *a* till *o* och bortkasta det framför ind. imperfektets *i**).

Raadan, imperf. st.: *kaatoi* l. (*kaati*, hvaraf enl. föreg. lekt.) *kaafi*.

Saatan, „ „ *saattoi* l. *saatti*.

Waihdan, „ „ *waihtoi* l. *waihti*.

Mutan, „ „ *auttoi* l. *autti*.

Kartan, „ „ *karttoi* l. *kartti*.

Unnan, imperf. st. blott *antoi*.

Rannan, „ „ „ *fantoi*.

Taidan, imperf. st. blott *taifi* (undantag från regeln i lekt. 81).

Setfi (=e), stund.

Kalja, svagdricka.

Kartan (=tta), undviker.

Kaстан, väter.

*) Obs.! Stammens första vokal är antingen ett långt *a* eller ock ett kort *a*, som icke står omedelbart vid bindkonsonanten *t*.

Rastun, blir våt.

Rouffu, krok.

Laitan (=tta), skaffar.

Latwa, topp (af ett träd).

Mahdollinen, möjlig.

Paistan, lyser, skiner.

Poiffi, af.

Sateenmarjo, paraply.

Sauma, staf, käpp.

Siima, metref.

Taitan (=tta), afbryter.

Wastaan, emot (*postposition*
med *partit.*)

Wäli, mellanrum; jaan, annan
wäliä, får, gifver emellan.

Mitä finulla on häntä wastaan, hvad har du emot honom?

Hän on paha minua wastaan, han är elak emot mig.

Hän tuli meitä wastaan, han kom emot oss i. oss till möte.

Sitä wastaan, deremot.

85.

Stammar på i.

*Rewin, imperf. st.: repi.

Murehdin (=ti), sörjer (mu=
rehdun).

Ongin (=fi), metar.

Perin, ärfver.

Poimin, plockar.

Burjehdin (=ti), seglar.

Ruofin (=ffi), matar.

Sallin, tillåter.

Sowin (=pi), passar.

Terwehdin (=ti), helsar.

Waadin (=ti), fordrar.

Murehdin jotafin, sörjer öfver någon i. något.

Terwehdin jotafin, helsar på någon.

86.

Stammar på e.

Näen,	imperf. st.	näfi.
Kuljen	„ „	fulfi.
Särjen,	„ „	färfi.
Ruden,	„ „	futi.
Olen,	„ „	oli.
Kuulen,	„ „	kuuli.
Paranen,	„ „	parani.
Tarwitsen,	„ „	tarwitsfi.

Tunnen,	imperf. st.	tunfi *).
Lähden,	„ „	lähti l. läkfi *).

Näin,	fuljin**),	färjin**),	kudin,	kuulin.
Näit,	fuljit**),	färjit**),	kudit,	kuulit.
Näfi,	fulfi,	färfi,	futi,	kuuli.

O. S. V.

Ahwen (=ne), aborre.

Aukaisen, öppnar.

Edusta, framsida.

Hawaitsen, märker.

Hedelmöitsen***) = hedelmäin.

Išämöitsen***) = iſämyin.

Ripenä, gnista.

Rohtelen, bemöter.

Ruden (=te), leker (om fisk).

Ryden (=te), glöder, kyttar.

Ryſenen, kan, förmår, orkar.

Pakenen, flyr.

Päätös (=ſe), beslut.

Riemuitsen, fröjdas.

*) Jfr. lekt. 83 *).

**) Hos stammar på e förmildras k efter l, r till j äfven framför i. Jfr. lekt. 32.

***) Alla verb på -oitse, -öitse hafva äfven en kortare form på -oi, -öi. Jfr. lekt. 79**).

Rufoilen, beder.	Ystävällijesti, vänskapsfullt,
Wähenen, förminskas.	vänligt.
Wähitellen, småningom.	

Suoneen edustalla, framför l. utanför byggningen.

Rykenen johonkin, har förmåga till något.

Rufoilen Sumalaa, beder till Gud.

87.

Kontrahibla verb.

Lupaan, imperf. st. (lupata, lupati) lupasi*).

Lepään, „ „ (lepätä, lepäti) lepäsi*).

Kofoon, „ „ (kofota, kofoti) kofosi*).

Kerkeen, „ „ (kerketä, kerketi) kerkesi*).

Eriän, „ „ (eritä, eriti) erisi*).

Älyän, „ „ (älytä, älyti) älysi*).

Kofofin.

Kofofinme.

Kofofit.

Kofofitte.

Kofofi.

Kofofiwat.

Suffaan, tappar, förlorar.

Rumppani, kamrat.

Suomaan, märker (hawaii-
sen).

Sainaan, lånar.

Saisfuri, lätting.

Suomaamatta, oförvarandes.

Saffaan, upphör, slutar.

Sylkään, försmår, förkastar.

Masaan, ligger.

Rehtaan, blyges icke.

Muuri, mur.

Rejään, tigger.

Palfsaan, aflönar, leger.

*) Imperf. indik. af kontrahibla verben bildas från den ursprungliga stammen.

Pilffaan, gäckar, gör narr af.	Tuhlaan, slöser.
Rupeer l. rupeen, fattar tag i, börjar (alan).	Tulwaan, tillströmmar, öfversvämmar.
Saarnaan, predikar.	Wasta, först.
Tapaan, träffar.	Wihaan, hatar.
Tempaan, rycker.	Ympärillä, -ltä, -lle, omkring.

Raffaan jostafin, upphör med något.

Rupeer johonfin, fattar tag i l. börjar med något (men: alan jotafin).

Wasta filloin, först då.

Wastafon finä nyt tulet, kommer du nu först?

Muuri on kaupungin ympärillä, en mur omgifver staden.

Wiholliset häwittiwät muurin kaupungin ympäriltä, fienderna förstörde muren, som var omkring staden.

Muuffaat rakensiwat uuden muurin kaupungin ympärille, invånarene byggde en ny mur kring staden.

Lapsen seisoivat kaffi ympärilläni, barnen stodo alla kring mig.

Mitä Te katsotte ympärillenne, hvad ser Ni omkring Eder?

Nekande imperfektum.

88.

Stammar på lång vokal l. diftong, på *o, u, y, a, ä, i* samt *e* (med föregående *k, t, p*).

En saanut*), jag fick icke. | Emme saaneet*), vi fingo icke.

*) Denna form på *nut, nyt* (plur. *neet*) är participium II aktivi, hvarom närmare framdeles vid läran om participium.

Et jaanut, du fick icke.	Ette jaaneet, i fingen icke.
Ei " han " "	Ette jaanut, Ni fick icke.
En harawoinut *).	Eiwät jaaneet, de fingo icke.
o. s. v.	Emme harawoineet *).
En fitonut *).	o. s. v.
o. s. v.	Emme fitoneet *).
En heittänyt *).	o. s. v.
o. s. v.	Emme heittäneet *).
En lufenut *).	o. s. v.
o. s. v.	Emme lufeneet *).
En lähtenyt *).	o. s. v.
o. s. v.	Emme lähteneet *).
	o. s. v.

Obs.! Näen heter: en nähnyt o. s. v. (icke: näfenyt) och
teen heter: en tehnyt o. s. v. (icke: tefenyt).

Edeltäkäsin, på förhand.	Dhra, korn (sädesslag).
Hattu, hatt.	Päälliffö, anförare.
Jänmaa, fädernesland, fo-	Sato, afkastning.
sterland.	Sotajouffo, krigshär.
Kaurä, hafre.	Tupakka, tobak; poltan tu-
Rehno, dålig.	paffaa, röker tobak.
Kormaus (-ffe), ersättning.	Täytän (-ttä), uppfyller.
Kävely, promenad.	Ulkomaa, utlandet.
Matkustus, resa.	Urholijesti, tappert.

Ettekö Te mitään nähnyt, såg Ni ingenting?

Näin, jo.

En, nej.

Otan hatun päähäni, tager mössan på mig.

*) Se *) på föreg. sida!

Tvåstafviga på *e* med föregående *l*, *n*, *r*, *s*, alla flerstafviga på *e* samt kontrahibla verben *).

Olen,	stymp. st. ol.	
Kuulen,	„ „	kuul.
Menen,	„ „	men.
Puren,	„ „	pur.
Nousen,	„ „	nous.
Syöksen,	„ „	syös.
Tappelen,	„ „	tapel.
Leikittelen,	„ „	leikitel.
Kaitjen,	„ „	kait ¹⁾ .
Harawoitsen,	„ „	harawoit ¹⁾ .
Kyfenen,	„ „	(kyfen, kyen) kyet ²⁾ .
Lupaan,	„ „	(lupata, lupat) luwat.
Kokoon,	„ „	(kokota, kokot) koot.
Kerkeen,	„ „	(kerketä, kerket) kerjet.

Olen,	partic. II akt. (olnut) ollut ³⁾ .
Kuulen,	„ „ (kuulnut) kuullut ³⁾ .
Puren,	„ „ (purnut) purrut ³⁾ .
Nousen,	„ „ nousnut l. nousjut ³⁾ .
Syöksen,	„ „ syösnyt l. syösjyt ³⁾ .
Tappelen,	„ „ (tapelnut) tapellut ³⁾ .
Leikittelen,	„ „ (leikitelnyt) leikitellut ³⁾ .

*) Dessa verb stympa stammen vid bildandet af partic. II aktivi.

¹⁾ I verb på *-tse* bortfaller vid stammens stympning *s*. Jfr. *weitši*, lekt. 49.

²⁾ Vid stympning af trestafviga verb på *-ne* förvandlas *n* till *t*.

³⁾ Ändelsens *n* assimileras alltid med stammens *l* och *r* samt vanligen med *s* till långt *l*, *r*, *s*. Jfr. *ess*, *nuorra* af *nuori* och *lasja* af *lapši* i lekt. 49.

Raitſen,	partic. II akt.	(ſaitnut) ſainnut ⁴).
Ĥaramoitſen,	„ „	(ĥaramoitnut) ĥaramoinnut ⁴).
Ryſenen,	„ „	(ſyetenyt) ſyennyt ⁴).
Lupaän,	„ „	(luwatnut) luwannut ⁴).
Rokoön,	„ „	(footnut) foonnut ⁴).
Rerkeen,	„ „	(ſerjetnyt) ſerjennyt ⁴).

En ſyöſnytt I. ſyöſſyt.	Emme ſyöſneett I. ſyöſſeet.
o. s. v.	o. s. v.

En leiſitellſyt.	Emme leiſitelleet.
o. s. v.	o. s. v.

En ĥaramoinnut*).	Emme ĥaramoinneet*).
o. s. v.	o. s. v.

En ſyennyt.	Emme ſyenneet.
o. s. v.	o. s. v.

En foonnut.	Emme foonneet.
o. s. v.	o. s. v.

Ĥaawa, ſår.	Raupitſen I. kauppaan, ut-
Ĥaramoitſen = ĥaramoin.	bjuder till ſalu.
Ĥeiſſenen, förſvagas.	Relpaan, duger.
Ĥyppään, hoppar.	Rerron (-to), berättar.
Ĥuhannus (=ſſe), midsommar-	Ruoppa, grop.
dagen.	Leiſſaan, ſkär.
Ĥälſeen, efter (med <i>genit.</i>)	Mätänen, multnar.
Raitſen, vaktar, vårdar.	Rieſſen, pryglar.

⁴) Stammens *t* assimileras alltid med ändelsens *n* till långt *n*.
Jfr. *ess.* *muonna* af *muoſi* i lekt. 50, *lyhynnä* af *lyhyt* i lekt. 53, *ſe-*
männä af *ſewät* i lekt. 57.

*) Jfr. en *ĥaramoinnut*, emme *ĥaramoineet* i föreg. lekt.

Pitenen, blir längre.	Tappelen, slåss.
Raukenen, förfaller.	Uksallan (=ta), vågar.
Salamoitsen, blixtrar.	Walitsen, väljer.
Snyöfsen, störtar.	Wartioitsen, vaktar.

Jälkeen juhannuksen, efter midsommardagen.

Sillä aikaa, under tiden.

Sillä aikaa, kun olit poisja, fäwin minä teillä, under tiden,
som du var borta, var jag hos eder.

90.

Perfektum.

Olen tuonut,	jag har bragt.
Olet " "	du " "
Oon " "	han " "
Olemme tuoneet,	vi hafva "
Olette " "	i hafven "
Olette tuonut,	Ni har "
Ovat tuoneet,	de hafva "

En ole fitonut,	jag har icke bundit.
Et " "	du " "
Ei " "	han " "
Emme " fitoneet,	vi hafva "
Ette " "	i hafven "
Ette " fitonut,	Ni har "
Eivät " fitoneet,	de hafva "

Armas, kär, älsklig.	Hallitsija, herrskare, regent.
Hallitsen, herrskar, styr, re- gerar.	Shailen, beundrar.
	Rokoilen, samlar.

Sakaisen, sopar.	Tunnettu, känd, bekant.
Lohkenen (stymp. st. lohjet*), lossnar, spjelkas.	Turwa, beskydd, förtröstan.
Suultawasti, troligen.	Waima, möda, besvär.
Sphenen, förkortas, blir kortare.	Wieras (=aa), främling.
Rykyinen, nuvarande.	Wieren, rullar.
Palwelen, tjenar.	Wieritän (=ttä), har att rulla, vältrar.
Rohkenen (stymp. st. rohjet*), djerfves, vågar.	Wiljelen, odlar.

Sallitsen jotafin, herrskar öfver någon l. något.
 Käyn jossafin, går någonstädes, besöker något ställe.

Päiwä päiwältä, dag från dag.

91.

Plusqvamperfektum.

Olin tuonut, jag hade bragt.

Olit " du " "

Oli " han " "

Olimme tuoneet, vi " "

Olitte " i hadn " "

Olitte tuonut, Ni hade " "

Oliwat tuoneet, de " "

En ollut fitonut, jag hade icke bundit.

Et " " du " " "

Ei " " han " " "

*) K efter h förmildras till j, om e följer. Jfr. lekt. 35.

Emme olleet fitoneet,	vi hade icke bundit.
Ette " " "	i hadn " "
Ette ollut fitonut,	Ni hade " "
Eivät olleet fitoneet,	de " " "

Grehdys, förseende, misstag.	Sääli, medlidande; minun
Riitollinen, tacksam.	on häntä sääli, jag har
Läheinen, närbelägen, när-	medlidande med honom.
gränsande.	Tefo, handling; hyvä tefo,
Mattkustelen, reser.	välgerning.
Naferran (=rta), gnagar.	Tunfeun, tränger mig.
Oleskelen, uppehåller mig,	Turhuus (=te), fåfanga.
vistas.	Waiti, tyst.
Päästän, låter gå, släpper.	Wara, förråd, tillgång.

Grehdyfjestä, af förseende, af misstag.

Wähän aifaa sen jälleen, kort derpå l. derefter.

Minä en ollut fiellä ollut kolmeen viikoon, moneen kuukauteen, kahteen vuoteen, pitkään l. isoon aikaan, jag hade icke varit der på tre veckor, på många månader, på två år, på lång tid.

92.

Futurum simplex och exaktum.

Tulen, jag skall komma	} Till formen = Presens.
Tulet, du " "	
o. s. v.	
Olen tullut, jag skall hafva kommit	} Till formen = Perfektum.
Olet tullut, du " "	
o. s. v.	

Suomenna sen firjoitan, i morgon skall jag skrifva detta.
 Kun huomenna tulet luoffeni, niin olen sen jo firjoittanut,
 då du i morgon skall komma till mig, skall jag redan
 hafva skrifvit detta.

Puhunfo minä fiitä hänelle mitään, skall jag säga åt honom
 någonting derom?

Anne (-tee), gåfva; annan	Shan, alldeles.
anteeffi, förlåter.	Puolipäivä, middag.
Säiritsen, stör, förhindrar.	Mlihuomenna, i öfvermorgon.

Annan anteeffi jollefulle, förlåter någon.

Puolenpäivän aikaan, vid middagstiden.

Konjunktiv.

93.

Presens.*).

(-ne).

Tuon,	pres. konj. st.	tuone.
Haravoin,	„ „ „	harawoine.
Sidon,	„ „ „	fitone.
Heitän,	„ „ „	heittäne.
Luen,	„ „ „	lufene.
Näen,	„ „ „	nähne.
Teen,	„ „ „	tehne.

*) Begagnas äfven såsom futurum simplex konjunktivi för att beteckna en möjlig handling; t. ex. toffo hän antanee fitä meille, mände han skall gifva det åt oss? Tusfin hylä hän fitä teille antanee, knappt nog skall han väl gifva det åt eder.

Kuulen,	pres. konj. st.	(kuulne) kuulle*).
Menen,	" "	menne*).
Puren,	" "	(purne) purre*).
Sjöfsen,	" "	sjösne l. sjösse*).
Raitsen,	" "	(raitne) raiinne*).
Harawoitfen,	" "	(harawoitne) harawoinne*).
Kykenen,	" "	(kyetne) kyenne*).
Rokoon,	" "	(footne) foonne*).

(Jfr. lekt. 88 o. 89 om bildandet af partit. II aktivi).

Tuonen,	fitonen,	kuullen,	foonnen,	jag tör, lär l. mände	}	bringa.	
Tuonet,	fitonet,	kuullet,	foonnet,	du „ „ „			
Tuonee,	fitonee,	kuullee,	foonnee,	han „ „ „	}	binda.	
Tuonemme,	fitonemme,	kuullemme,	foonnemme,	vi töra, lära l. mände			
Tuonette,	fitonette,	kuullette,	foonnette,	i tören, lären l. mänden	}	höra.	
				l. Ni tör, lär l. mände			
Tuonewat,	fitonewat,	kuullewat,	foonnewat,	de töra, lära l. mände.	}		samla.

En	fitone,	jag	tör l. lär	icke binda.
Et	"	du	" " " "	"
Ei	"	han	" " " "	"
Emme	"	vi	töra l. lära	" "
Ette	"	i	tören l. lären	" "
		Ni	tör l. lär	" "
Eiwät	"	de	töra l. lära	" "

Lienen,	jag	tör vara.	Lienemme,	vi	töra vara.
Lienet,	du	" "	Lienette,	i	tören l. Ni tör vara.
Lienee,	han	" "	Lienewät,	de	töra vara.

*) Tvåstafviga på e med föregående l, n, r, s, alla flerstafviga på e samt kontrahibla verben stympe stammen vid bildandet af pres. konj.

En liene, jag tör icke vara.

O. S. V.

Emme liene, vi töra icke vara.

O. S. V.

Lufeneeko hän, mände han läsa?

Gifo hän lufene, mände han icke läsa?

Toffo hän tehnee mitään, mände han göra någonting?

Aamupuoli (=e), förmiddag;
aamupuolella, på förmid-
dagen.

Ainafin l. ainakaan, åtmin-
stone (kumminfin l. \neq kaan).

Iltapuoli (=e), eftermiddag;
iltapuolella, på eftermid-
dagen.

Kyllin, nog, tillräckligt.

Paitfi, utom; fitä paitfi, dess-
utom.

Pakko, tvång; minun on pakko,
jag måste.

Pakko, flykt; pääsen pakoon,
lyckas undkomma.

Päivällinen, middagsmåltid.

Tofi (=te); todellakin l. \neq kaan,
i sanning.

Toffo, mände, manne?

Tuskin, knappt.

Ulkomainen, utrikes.

Valhe (=ee), osanning, lögn.

Verta, motsvarighet; sen wer-
ta, så mycket.

Mihin aikaan, hvilken tid?

Suutun jostakin, blir ledsen öfver något.

Imperfektum.*)

(=ifi).

Saan,	imperf. konj. st.	faiſi ¹⁾ .
Tuon,	” ” ”	toiſi ¹⁾ .
Syön,	” ” ”	föiſi ¹⁾ .
Wien,	” ” ”	weiſi ¹⁾ .
Uin,	” ” ”	uiſi ¹⁾ .
Harawoin,	” ” ”	harawoiſi ¹⁾ .
Räyn,	” ” ”	käwiſi ¹⁾ .
Sidon,	” ” ”	fitoiſi ²⁾ .
Ammun,	” ” ”	ampuiſi ²⁾ .
Räyn,	” ” ”	näſiſi ²⁾ .
Jakaunmun,	” ” ”	jakauntuiſi ²⁾ .
Jakaudun,	” ” ”	jakautuiſi ²⁾ .
Jakaun,	” ” ”	jakauiſi ²⁾ .
Muutan,	” ” ”	muuttaiſi ³⁾ .
Rakennan,	” ” ”	rakentaiſi ³⁾ .
Riellän,	” ” ”	kieltäiſi ³⁾ .
Häwitän,	” ” ”	häwittäiſi ³⁾ .
Kewin,	” ” ”	repifi ⁴⁾ .
Kuulen,	” ” ”	kuuliſi ⁵⁾ .
Harawoitſen,	” ” ”	harawoitſiſi ⁵⁾ .
Lupaan,	” ” ”	lupaiſi ⁶⁾ .
Kofoan I. kofoon,	” ” ”	kofoaiſi ⁶⁾ I. kofoiſi ⁶⁾ .
Kerkeän I. kerkeen,	” ” ”	kerkeäiſi ⁶⁾ I. kerkeiſi ⁶⁾ .

*) Begagnas äfven såsom futurum simplex konjunktivi för att beteckna en vilkorlig handling; t. ex. huomenna tulisin, jos ehtisin, i morgon skulle jag komma; om jag skulle hinna.

¹⁾ Jfr. lekt. 79. ²⁾ Jfr. lekt. 80.

³⁾ Bindvokalerna *a* och *ä* förblifva oförändrade framför imperf. konj. stamtillägg *-isi*. Jfr. lekt. 81—84.

⁴⁾ Jfr. lekt. 85. ⁵⁾ Jfr. lekt. 86. ⁶⁾ Jfr. lekt. 78 och 87.

Toisin,	fitoisin,	kuulisin,	fofoaisin l. fofoisin,	jag skulle	} bringa.
Toisit,	fitoisit,	kuulisit,	fofoaisit l. fofoisit,	du „	
Toisti,	fitoisti,	kuulisti,	fofoaisti l. fofoisti,	han „	} binda.
Toisimme,	fitoisimme,	kuulisimme,	fofoaisimme, l. fofoisimme,	vi „	
Toisitte,	fitoisitte,	kuulisitte,	fofoaisitte l. fofoisitte,	i skullen l. Ni skulle	} höra.
Toisivat,	fitoisivat,	kuulisivat,	fofoaisivat l. fofoisivat,	de skulle	
					} samla.

En, et, ei fitoisti, jag, du, han skulle icke binda.

Emme, ette, eiwät fitoisti, vi skulle, i skullen l. Ni skulle,
de skulle icke binda.

Mjatus (=fje), tanke.

Armelen, tror, förmodar.

Haluan, längtar.

Määänkuin, likasom, likasom
om.

Jospa, o att, om blott (kunpa).

Jotta, för att (että).

Kai l. kaiteti, kanske, troligen.

Kiusaus (=fje), frestelse.

Kostan, hämnas; kostan jolle-
fin jotafin, hämnas på nå-
gon för något.

Kunpa, o att, om blott (jospa).

Lanfean l. lanfeen, faller.

Päinwastoin, tvertom.

Rifon (=ffo), söndrar.

Rikos (=fje), brott.

Selitys (=fje), förklaring.

Sellainen, sådan.

Suinkin, blott, på något sätt.

Suuresti, stort.

Suutelen, kysser.

Walmon, vakar.

Warfin, mycket, helt och hål-
let, alldeles.

Wihainen, ledsen.

Tefisittö hywin ja tulisit meille, ville du vara god och komma till oss?

Jospa I. kunpa hän tulisi, o att han måtte komma, om han blott skulle komma.

Baiffa hän olisi kuinka vihinainen tahansa, fast han vore huru ledsen som helst?

Ustön pahaa jostakin, tror illa om någon.

Muutan sumeksi maalle ja asun fiellä syksyyn asti, jag flyttar till sommaren på landet och bor der ända till hösten.

95.

Perfektum.*)

Sienen tuonut, jag tör hafva bragt.

Lienet „ du „ „ „

Lienee „ han „ „ „

Lienemme tuoneet, vi töra „ „

Lienette „ i tören „ „

Lienette tuonut, Ni tör „ „

Sienewät tuoneet, de töra „ „

En, et, ei liene fitonut, jag, du, han tör icke hafva bundit.

Emme, ette liene fitoneet, vi töra, i tören „ „ „

Ette liene fitonut, Ni tör „ „ „

Eiwät liene fitoneet, de töra „ „ „

Sieneekö hän ollut, mände han hafva varit?

Sienewätkö he olleet, mände de hafva varit?

*) Begagnas äfven såsom futurum exaktum konjunktivi för att beteckna en möjlig handling; t. ex. eiföhan se jo huomenna liene valmistunut, mände icke den redan i morgon skall hafva blifvit färdig? Jfr. lekt. 93, sid. 43 *).

Joko hän lienee tullut, mände han hafva kommit redan?
 Kuka lienee täällä käynyt, hvem mände hafva varit här?

Aufenen, öppnas, går upp
 (aufean).

Auringonmarjo, parasoll.

Kohtaan, träffar, möter (ta-
 paan).

Kuden (=te), leker (om fisk).

Puutarhuri, trädgårdsmästare.

Tallaan, nedtrampar.

Tällainen, sådan här.

Uhtaan, hotar.

Waiwaan, plågar, felas, fat-
 tas.

Walittelen, klagar ofta.

-han, -hän, ju (anhangspartikel).

Sehän on hyvä, det är ju bra.

Minahan tuo mies täällä käyfin, alltid går ju också den der
 mannen här.

96.

Plusquamperfektum.)*

Olisin tuonut, jag skulle hafva bragt.

Olisit " du " " "

Olisi " han " " "

Olisimme tuoneet, vi " " "

Olisitte " i skullen " "

Olisitte tuonut, Ni skulle " "

Olisivat tuoneet, de " " "

*) Begagnas äfven såsom futurum exaktum konjunktivi för att beteckna en villkorlig handling; t. ex. huomenna, jos tulisit luoffeni, olisi työni jo valmistunut, i morgon, om du skulle komma till mig, skulle mitt arbete redan vara färdigt. Jfr. sid. 46 *).

En, et, ei olisi sitonut, jag, du, han skulle icke hafva bundit.			
Emme, ette olisi sitoneet, vi skulle, i skullen	„	„	„
Ette olisi sitonut, Ni skulle	„	„	„
Eivät olisi sitoneet, de skulle	„	„	„

Glanto, lifnäring.	Laji, art, slag, sätt; millä
Hyödyn (=ty), har nytta (med elat.)	lajilla, på hvilket sätt?
Jostinen, någorlunda god, medelmåttig.	Mahdollinen, möjlig.
Katjon, anser; katjon hymässi, anser för godt.	Näytän, visar; ser ut; näy- tän kalpealta, ser blek ut.
Koko, hop, hög; on kossja, är tillsammans; jaan ko- foon, får ihop.	Pila, skämt, gäck; teen pilaa jostakin, gör narr af nå- gon.
Rummainen, hurudan?	Tuotan (=tta), inbringar.
	Ymmärtäväinen, förståndig.

Imperativ.

97.

Presens.*)

Tuo',	ido',	kuule',	kofoa' l. kofoo',
bringa,	bind,	hör,	samla (du)!
Tuokoon,	itokoon,	kuulkoon**),	koofkoon**),
bringe,	binde,	höre,	samle (han)!

*) Imperativen har äfven ett sällan brukadt perfektum: olfoon tuonut, han må hafva bragt, olfoot tuoneet, de må hafva bragt, nekande: älföön olfo sitonut, han må icke hafva bundit, älfööt olfo sitoneet, de må icke hafva bundit.

**) Tvåstaviga på *e* med föregående *l*, *n*, *r*, *s*. alla flerstaviga på *e* samt kontrahibla verben stympa stammen framför imperativens stamtillägg *ko*, *kö* l. *ka*, *kä*. Jfr. lekt. 89, 93.

Tuofaamme,	fitofaamme,	fuulfaamme*),	footfaamme*),
bringom,	bindom,	hörom,	samlom (vi)!
Tuofaa(tte),	fitofaa(tte),	fuulfaa(tte)*),	footfaa(tte)*),
bringen,	binden,	hören,	samlen (i) l.
bringa,	bind,	hör,	samla (Ni)!
Tuofoot,	fitofoot,	fuulfoot*),	footfoot*),
bringe,	binde,	höre,	samle (de)!

Älä' fido', bind icke!

Älföön fitofo, binde han icke!

Älfäämme fitofo, bindom icke l. låtom oss icke binda!

Älfää(tte) fitofo, binden (i) l. bind (Ni) icke!

Älfööt fitofo, binde de icke!

Gläföön Suomi, lefve Finland!

Gläfööt fuomalaijet, lefve finnarne!

Suofoon Sumala, gifve Gud!

Älföön hän l. älfööt he waan tulfo tänne, måtte icke han
l. de bara komma hit!

Hän tulee l. he tulewat tänne, han kommer l. de komma hit.

Tulfoon l. tulfoot waan, han l. de må då komma, låt ho-
nom l. dem då komma!

Tehföön l. tehfööt mitä tähänſa, han l. de må göra hvad
som helst!

Menföön l. menfööt Sumalan nimeen, han l. de må gå i
Guds försyn!

Sumala nähföön, Gud nåde!

*) Se föreg. sida **).

Anna firja*), gif boken!

Antafoon firjan, gifve han l. han må gifva boken!

Antafoamme firja*), gifvom l. låtom oss gifva boken!

Antafoa(tte) firja*), gifven(i) l. gif(Ni) boken!

Antafoot firjan, gifve de l. de må gifva boken!

Arwaan, gissar, förmodar,
betänker.

Arwo, värde.

Amulias (=aa), hjälpsam.

Edistän, befordrar.

Golhon, sköter, försörjer.

Karfina, kette.

Kiusaus (=ffe); frestelse.

Omatunto (*genit.* omantun=
non), samvete.

Pudistan skakar.

Raiskaan, förderfvar.

Ruošte (=ee), rost.

Siimo, hygglig, anständig.

Siten, sålunda.

Simeys (=te), dygd.

Soimaan, tadar, förebrår.

Tarpeettomasti, onödigtvis.

Tuhlari, slösare (tuhlaaja).

Työntefijä, arbetare.

Työtön, sysslolös.

Waari; otan waaria jostafin,
gifver akt på l. iakttager
något.

Warastan, stjal.

Passiv l. opersonlig form.

Indikativ.

98.

Presens.**)

Saan, passivstammen *saata*¹⁾).

Tuon, „ *tuota*¹⁾).

*) Jfr. lekt. 11.

**) Begagnas äfven såsom futurum simplex; t. ex. *mennäänkö täältä huomenna kaupunkiin*, skall man begifva sig i morgon härifrån till staden?

¹⁾ Tecknet för den passiva formen är efter lång vokal, diftong eller konsonant *-ta*, *-tä*, efter kort vokal *-tta*, *-ttä*.

Haramoin,	passivstammen	haramoita ¹⁾ .
Sidon,	„	fidotta ¹⁾ .
Jakaannun,	„	jakaannutta ¹⁾ .
Jakaudun,	„	jakaudutta ¹⁾ .
Jakaun,	„	jakautta ¹⁾ .
Muutan,	„	muutetta ^{1, 2)} .
Rakennan,	„	rafennetta ^{1, 2)} .
Riellän,	„	fiellettä ^{1, 2)} .
Häwitän,	„	hävitettä ^{1, 2)} .
Rewin,	„	rewittä ¹⁾ .
Luen,	„	luetta ¹⁾ .
Lähden,	„	lähdettä ¹⁾ .
Näen,	„	nähtä
Teen,	„	tehtä
Jfr. lekt. 89, 93.		
Ruulen,	„	kuulta ^{1, 3)} .
Mienen,	„	mentä ^{1, 3)} .
Puren,	„	purta ^{1, 3)} .
Syöksen,	„	syöstä ^{1, 3)} .
Leifittelen,	„	leifiteltä ^{1, 3)} .
Haramoitsen,	„	haramoitta ^{1, 3)} .
Ryksen,	„	ryettä ^{1, 3)} .
Rokoon,	„	footta ^{1, 3)} .

Saan, presens st. jaada⁴⁾.

Tuon, „ „ tuoda⁴⁾.

¹⁾ Se föreg. sid. ¹⁾

²⁾ Bindvokalerna *a* och *ä* förvandlas framför passivtecknet till *e*.

³⁾ Tvåstafviga på *e* med föregående *l*, *n*, *r*, *s*, alla flerstafviga på *e* samt kontrahibla verben foga passivtecknet till den stympade stammen. Jfr. lekt. 89, 93 och 97.

⁴⁾ Från passivets allmänna stam erhålles presens indikativi stam genom att passivtecknets *t* förmildras.

Sidon,	presens st.	fidota ⁴⁾ .
Muutan,	„ „	muuteta ⁴⁾ .
Riellän,	„ „	fielletä ⁴⁾ .
Luen,	„ „	lueta ⁴⁾ .
Näen,	„ „	nähdä ⁴⁾ .
Kuulen,	„ „	kuulla ⁴⁾ .
Menen,	„ „	mennä ⁴⁾ .
Puren,	„ „	purra ⁴⁾ .
Syöksen,	„ „	syöstä ⁴⁾ .
Leifittelen,	„ „	leifitellä ⁴⁾ .
Ryksen,	„ „	ryetä ⁴⁾ .
Rokoon,	„ „	roota ⁴⁾ .

Saan,	presens ind. pass.	jaadaan ⁵⁾ , man får, det fås.
Tuon,	„ „ „	tuodaan ⁵⁾ , man bringar, det bringas.
Haravoin,	„ „ „	haravoidaan ⁵⁾ , man räfsar, det räfsas.
Sidon,	„ „ „	fidotaan ⁵⁾ , man binder, det bindes.
Muutan,	„ „ „	muutetaan ⁵⁾ , man flyttar, det flyttas.
Näen,	„ „ „	nähdään ⁵⁾ , man ser.
Kuulen,	„ „ „	kuullaan ⁵⁾ , man hör.
Menen,	„ „ „	mennään ⁵⁾ , man går.
Puren,	„ „ „	purraa ⁵⁾ , man biter, det bites.
Syöksen,	„ „ „	syöstään ⁵⁾ , man störtar, det störtas.
Leifittelen,	„ „ „	leifitellään ⁵⁾ , man leker.
Ryksen,	„ „ „	ryetään ⁵⁾ , man förmår.
Rokoon,	„ „ „	rootaan ⁵⁾ , man samlar, det samlas.

Gi jaada', man får l. det fås icke.

Gi fidota', man binder l. det bindes icke.

Gi muuteta', man flyttar l. det flyttas icke.

⁴⁾ Se föreg. sid ⁴⁾.

⁵⁾ I passivum fogas såsom ändelse för den obestämda personen vokalförlängning och n.

Ei kuulla, man hör icke.

Ei foota, man samlar l. det samlas icke.

Minä, finä, hän, me, te, he wiedään pois, man för mig, dig, honom, oss, eder, dem bort l. jag, du, han föres, vi, i de föras bort*).

Kirja wiedään pois, man för boken bort l. boken föres bort*).

Kirjat wiedään pois, man för böckerna bort l. böckerna föras bort.

Minua, finua o. s. v. ei wiedä pois, man för icke mig, dig o. s. v. bort l. jag, du o. s. v. föres icke bort.

Kirjaa l. firjoja ei wiedä pois, man för icke bort boken l. böckerna l. boken föres l. böckerna föras icke bort.

Poistaa l. poistaa rankaistaa, man straffar gossen l. gossarne l. gossen l. gossarne straffas.

Sofo mennään, skall man (= skola vi) gå redan?

Ei vielä mennä, icke skall man (= skola vi) ännu gå.

Mitä ostetaan, hvad skall man (= skola vi) köpa?

Paljo l. kuinka paljo(n) siihen maaditaan, huru mycket fordras till det?

Ei siihen paljoa maadita, dertill fordras icke mycket.

Kauan l. kuinka kauan siellä viiwytään, huru länge dröjer man (= dröja vi) der?

Ei siellä kauan viiwytä, icke dröjer man (= dröja vi) länge der.

*) Jfr. lekt. 11, 97.

Etu, fördel.

Lähimmäinen, a. den närma-
ste; s. nästa.

Minne, hvart? en o. s. v.
minnefään, ingenstädes.

Miten, huru?

Palkitien, belönar.

Sanomalehti (-te), tidning.

Talji (-te), förvar; on tal-
lessa, är i förvar; panen
talteen, lägger i förvar.

Waljastan, spänner för (hä-
sten).

Walmiistan, förfärdigar.

Wilja, säd.

99.

Imperfektum.

Tuon, stam. (tuota=i) tuoti.

Sidon, „ (sidotta=i) sidotti.

Kuulen, „ (kuulta=i) kuulti.

Kofoon, „ (footta=i) footti.

Tuon, imperf. tuotiin, man bragte.

Sidon, „ fidottiin, man band.

Kuulen, „ kuultiin, man hörde.

Kofoon, „ foottiin, man samlade.

Ei tuotu *), man bragte icke.

Ei lyöty *), man slog icke.

Ei sidottu *), man band icke.

Ei kuultu *), man hörde icke.

Ei tehty *), man gjorde icke.

Ei foottu *), man samlade icke.

*) Denna form på -u -y är participium II passivi. Framför
-u, -y bortfalla alltid passivtecknets a, ä; t. ex. (tuota-u) tuotu, (hyö-
tä-h) lyöty o. s. v.

Minä, finä o. s. v. tuotiin, man bragte mig, dig o. s. v.
hit l. jag, du o. s. v. bragtes hit.

Kirja tuotiin, man bragte boken l. boken bragtes hit.

Kirjat tuotiin, man bragte böckerna l. böckerna bragtes hit.

Minua, finua o. s. v. ei tuotu, man bragte icke mig, dig
o. s. v. hit l. jag, du o. s. v. bragtes icke hit.

Kirjaa l. kirjoja ei tuotu, man bragte icke boken l. böckerna
hit l. boken l. böckerna bragtes icke hit.

Poifaa l. poifia ranfaistiin, man straffade gossen l. gossarne
l. gossen l. gossarne straffades.

Ästia, käril.

Epäilen, misstänker.

Herrastartano, herrgård.

Hopealusiffa, silfversked.

Raswi, växt, ört.

Ratoan l. katoon, tappas, för-
loras.

Ruten, såsom.

Saine (=ee), våg, bölja (aalto).

Loitjminen, trolldom.

Muistopatsas, minnestod.

Muualta, annorstädesifrån.

Palwelustyttö, tjensteflicka.

Poiffi, igenom, öfver, af; jär-
wen poiffi, öfver sjön; me-
nee poiffi, går af.

Pystytän, uppreser.

Reifä, håll, öppning.

Saffo, plikt.

Sotilas, soldat (jotamies).

Syntän, anklagar.

Tappelu, slagsmål, drabbning.

Tavallijesti, vanligen.

Uhfään, hotar.

Walo, s. ljus.

Waloiša, a. ljus.

Warfaus (=te), stöld.

Wast'edes, framdeles.

Wimma, raseri, hetta.

Ytsin, ensam.

Ylijumala, öfvergud.

Löydbän, haen, etsin jostafin, finner, söker någonstädes.

Räyn kaupungisja, gör ett besök i l. resa till staden.

Räyn kaupunkiin, begifver mig gående l. till fots till staden.

Rynnän auralla, plöjer med plogen.

Rahdessa päiwässä tämän teen walmiiksi, på två dagar gör jag detta färdigt.

100.

Perfektum.*)

Minut, finut, hānet, meidāt, teidāt, heidāt on tuotu, man har bragt mig, dig, honom (henne), oss, eder, dem hit l. jag, du, han har blifvit bragt, vi, i, de hafva blifvit bragta hit^{1, a)}.

Minua, finua, hāntä, meitä, teitä, heitä on ranfaistu, man har straffat mig, dig, honom (henne), oss, eder, dem l. jag, du, han har blifvit straffad, vi, i, de hafva blifvit straffade.

Minua, finua, hāntä, meitä, teitä, heitä ei ole fīdottu, man har icke bundit mig, dig, honom (henne), oss, eder, dem l. jag, du, han har icke blifvit bunden, vi, i, de hafva icke blifvit bundna^{1, b)}.

*) Begagnas äfwen såsom futurum exaktum; t. ex. tuskin luulen, että tätä vielä huomennakaan on tehty, knappt tror jag, att detta ännu i morgon ens skall hafva blifvit gjordt.

1) Anm. Personlig böjning (öppet predikat):

a) Minä olen tuotu, jag är l. har blifvit bragt.

Sinä olet tuotu, du är l. har blifvit bragt.

Hän on tuotu, han (hon) är l. har blifvit bragt.

Me olemme tuodut, vi äro l. hafva blifvit bragta.

Te olette tuodut, i ären l. hafven blifvit bragta.

Te olette tuotu, Ni är l. har blifvit bragt.

He ovat tuodut, de äro l. hafva blifvit bragta.

b) Minä en ole fīdottu, jag är icke bunden.

Sinä et " " du är icke bunden.

Hän ei " " han " " "

Me emme " fīdotut, vi äro " bundna.

Te ette " " i ären " "

Te ette " fīdottu, Ni är " bunden.

He eivät " fīdotut, de äro " bundna.

Tämä kirjja on jo luettu, denna bok har man redan läst l. denna bok har redan blifvit läst ^{1, c)}.

Tätäfin kirjja on luettu, äfven denna bok har man läst (d. v. s. hållit på att läsa) l. har blifvit läst.

Nämät kirjjat on kyllä luettu, dessa böcker har man nog läst l. dessa böcker hafva nog blifvit lästa ^{1, d)}.

Näitäfin kirjjoja on luettu, äfven dessa böcker har man läst (d. v. s. hållit på att läsa) l. äfven dessa böcker hafva blifvit lästa.

Tätä kirjja ei ole luettu, denna bok har man icke läst l. har icke blifvit läst ^{1, e)}.

Näitä kirjjoja ei ole luettu, dessa böcker har man icke läst l. hafva icke blifvit lästa ^{1, f)}.

Enenen, förökas, ökas, blir större, stegras.

Ennen; fitä e., derförinnan.

Hoidan huonoosti, vanvårdar.

Huolimattomuus (=te), vårdslöshet.

Hävitän, härjar.

Kadotan, tappa, förlorar.

Kansalainen, medborgare.

Keisari, kejsare.

Kelpo (oböjl.), duglig.

Kummallinen, besynnerlig.

Nimitän, utnämner.

Nousen, reser mig.

Ristijäiset, barnsöl.

Ryöstän, plundrar.

Saarna, predikan.

Tämmöinen, sådan här.

Varallisuus (=te), välmåga, välstånd.

Wäsymätön, outtröttlig.

=pa, =pä (anhangsord), ju (=han, =hän).

Sepä oli hyvä, det var ju bra.

c) Tämä kirjja on luettu, denna bok är läst.

d) Nämät kirjjat omat luetut, dessa böcker äro lästa.

e) Tämä kirjja ei ole luettu, denna bok är icke läst.

f) Nämät kirjjat eiwät ole luetut, dessa böcker äro icke lästa.

101.

Plusqvamperfektum.¹⁾

Minut, finut o. s. v. oli tuotu, man hade bragt mig, dig
o. s. v. hit l. jag, du o. s. v. hade blifvit bragt hit ^{1, a)}).

Minua, finua o. s. v. oli ranfaistu, man hade straffat mig,
dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. hade blifvit straffad.

Minua, finua o. s. v. ei oltu *) l. ollut fidottu, man hade
icke bundit mig, dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. hade
icke blifvit bunden ^{1, b)}).

Tämä firja oli jo luettu, denna bok hade man redan läst
l. hade redan blifvit läst. ^{1, c)}).

Tätä firjaa oli luettu, denna bok hade man läst (d. v. s.
hållit på att läsa) l. blifvit läst (l. hållit på att läsa).

Nämät firjat oli luettu, dessa böcker hade man läst l. hade
blifvit lästa ^{1, d)}).

Näitä firjoja oli luettu, dessa böcker hade man läst (d. v. s.
hållit på att läsa) l. hade blifvit lästa (l. hållit på att läsa).

Tätä firjaa l. näitä firjoja ei oltu *) l. ollut luettu, denna
bok l. dessa böcker hade man icke läst l. hade icke blifvit
lästä ^{1, e)}).

¹⁾ Anm. Personlig böjning (öppet predikat):

a) Minä olin tuotu, jag var l. hade blifvit bragt.

Sinä olit tuotu, du var l. hade blifvit bragt.

o. s. v.

b) Minä en ollut fidottu, jag var icke l. hade icke blifvit bunden.

Sinä et ollut fidottu, du var icke l. hade icke blifvit bunden.

o. s. v.

c) Tämä firja oli luettu, denna bok var läst.

d) Nämät firjat olivat luetut, dessa böcker voro lästä.

e) Tämä firja ei ollut luettu, denna bok var icke läst.

Nämät firjat eivät olleet luetut, dessa böcker voro icke lästä.

*) Obs.! Äfven hjälpverket i passivform.

Arvolaufe, vitsord.
 Hufun (=ffu), går förlorad, för-
 spilles.
 Jhmishenki (=e), menniskolif.
 Juhla, fest.
 Katowuosi (=te), nödår.
 Koristus (=ffe), prydnad.
 Käntännöllinen, praktisk.
 Laitan (=tta), lagar, reparerar.
 Lufeminen, läsning.
 Lufufaufi (=te), läsetermin.
 Ojaffi — ojaffi, dels — dels.
 Palonsammutusfunta, brand-
 kår.
 Perästä, efter; wiifon p., ef-
 ter en vecka.
 Rafennus (=ffe), byggnad,
 byggning.

Siistin, uppsnyggar, putsar.
 Sytytän (=ttä), antänder.
 Tahko, sida, trakt; jofa ta-
 holla, taholta, taholle, på,
 från, åt hvarje håll.
 Tieto, underrättelse, kunskap;
 annan tiedon jfulle jätfin,
 underrättar ngn om ngt.
 Tietynsti, naturligtvis.
 Toimeliaa (=aa), driftig, om-
 tänksam.
 Tynnywäinen, nöjd.
 Työväki (=e), arbetsfolk.
 Wahingoitan (=tta), skadar.
 Wafuutan (=tta), försäkrar.

Meidän on, oli fänty, vi hafva, hade gått.

Konjunktiv.

102.

Presens.*)

Duotaneen,	man	tör,	lär	l.	mån	bringa.
Sidottaneen,	„	„	„	„	binda.	
Kuultaneen,	„	„	„	„	höra.	
Koottaneen,	„	„	„	„	samla.	

*) Jfr. sid. 43 *)

Ei sidottane, man tör, lär l. mände icke binda.

Roska (fitä) lähdeittäneen, när mände man begifva sig af?

Amupuoli (=e), förmiddag.	Raiffialla, öfverallt, raiffialta,
Amuyö, morgonsidan af nat-	öfveralltifrån, raiffialle, öf-
ten; amuyöstä, mot mor-	verallt.
gonsidan af natten.	Maaherra, landshöfding, gu-
Esillä, framme; esille, fram.	vernör.
Utapuoli (=e), eftermiddag.	Wirfamies, embetsman.

Walmistuneeko tämä jouluffi, mände detta blifva färdigt till julen?

103.

Imperfektum.*)

Tuotaisiin, man skulle bringa.
Sidottaisiin, „ „ binda.
Kuultaisiin, „ „ höra.
Koottaisiin, „ „ samla.

Ei sidottaisi, man skulle icke binda.

Jos fäästettäisiin, niin olisi rahoja, om man skulle spara, så skulle man hafva penningar.

Olii hyvä, jos aina täytettäisiin melvollisuus, det vore bra, om man alltid skulle uppfylla sin pligt.

*) Jfr. sid. 46 *).

Relmoton, oduglig.	Uutteruus (-te), idoghet, ar-
Runnioitan (-tta), högaktar.	betsamhet.
Lausun, yttrar.	Upeästi, högmodigt, stolt.
Musaan, i enlighet med (<i>gen.</i>)	

Tulen ovesta fisaän, kommer in genom dörren.

Tulen ulfoa owen fautta fisaän, kommer utifrån in genom dörren.

104.

Perfektum.*)

Minut, finut o. s. v. lienee tuotu, man lär l. tör hafva bragt mig, dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. tör hafva blifvit bragt¹⁾.

Minua, finua o. s. v. lienee kuultu, man lär l. tör hafva hört på mig, dig o. s. v.

Minua, finua o. s. v. ei liene fidottu, man lär l. tör icke hafva bundit mig, dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. lär icke hafva blifvit bunden¹⁾.

Kirja l. firjat lienee luettu, man lär l. tör hafva läst boken l. böckerna¹⁾.

Kirjaa l. firjoja lienee luettu, man lär l. tör hafva läst (hållit på att läsa) boken l. böckerna.

Kirjaa l. firjoja ei liene luettu, man lär l. tör icke hafva läst böckerna¹⁾.

Amiainen, frukost.

Awistan, anar.

Elo, säd.

Divallinen, förträfflig.

Uktohyö, utarbete.

Uroshyö, bragd, hjeltebragd.

Uutinen, nyhet.

Wihi, nys, aning.

*) Jfr. sid. 48 *).

¹⁾ Jfr den personliga böjningen i lekt. 100, 101.

Roska tulet, när kommer du?

Rello kahdeksalta, klockan åtta.

Rello kahdeksan aikaan, klockan åtta tiden.

Päivällisen aikaan, middagstiden.

Mitä tämä maksaa, hvad kostar detta?

Rakfi makkaa kynnäpä(itä), två mark alnen.

105.

Plusqvamperfektum.*)

Minut, finut o. s. o. olisi tuotu, man skulle hafva bragt mig, dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. skulle hafva blifvit bragt ¹⁾).

Minua, finua o. s. o. olisi kuultu, man skulle hafva hört på mig, dig o. s. v.

Minua, finua o. s. v. ei olisi fidottu, man skulle icke hafva bundit mig, dig o. s. v. l. jag, du o. s. v. skulle icke hafva blifvit bunden.

Kirja l. kirjot olisi luettu, man skulle hafva läst boken l. böckerna ¹⁾).

Kirjaa l. kirjoja olisi luettu, man skulle hafva läst (hållit på att läsa) boken l. böckerna.

Kirjaa l. kirjoja ei olisi luettu, man skulle icke hafva läst boken l. böckerna ¹⁾).

Seittiö, vräkling, slarf.
Suomautan, gör uppmärksam
(på ngt, jostakin).

Shme, under; olen ihmeissani,
är förundrad.
Stäänkuin, liksom om.

*) Jfr. sid. 49 *)

¹⁾ Jfr. den personliga böjningen i lekt. 100, 101, 104.

Kunnolliseſti, ordentligt.	Taiwaanſappale, himlakropp.
Kärſiwälliſeſti, tåligt, med tålamod.	Tarina, berättelse, fabel.
Satu, saga.	Baroitā, varnar.
Suhde (-tee), förhållande, af- seende.	Wirhe, fel, felsteg; teen wir- heen, begår ett felsteg.

Jos oliſi oltu ahkerat, niin oliſi tultu wiſiſi, om man
skulle hafva varit flitig, så skulle man hafva blifvit vis.

Imperativ.

106.

Presens.*)

Tuotafoon, man bringe l. må bringa.	
Sidottafoon, ,, binde	,, binda.
Kuultafoon, ,, höre	,, höra.
Koottafoon, ,, samle	,, samla.

Alföön ſidottafo, man må icke binda.

Haitan (-tta), är till hinder, hindrar, skadar.	Ryhdyn, griper i, börjar med.
Suurtaſſain, grundligt, i	Tuumin, funderar, öfverläg- ger.
grund och botten.	Tyntymätön, missnöjd.

*) Jfr. sid. 50 *).

66.

Älä wie häntä täältä pois! Wie minä pois täältä! Tämä kirja on minun. Wai on se sinun? On. Minä en anna sinulle tätä kirjaa lainaksi, sillä se on minullakin lainassa. Kenen se siis on? Se on hänen. Kenen hänen? Hänen, joka istuu tuolla ja juttelee isän kanssa. Onko tuo talo teidän? Ei se ole meidän. Kenen se on? Se on tuon miehen, joka fontaa tuolla naapurin kanssa järwellä. Ole hyvä ja wie me tästä hylitse! En minä Teitä wie. Miks'et sinä minua wie? Teillä ei ole rahaa. On minulla rahaa, mutta minä ehkä jäänkin tänne. Wie nämät toiset hylitse! En minä heitäkään wie, sillä minulla ei ole aikaa. Wie sinä vaan he tästä järwen hyl, niin saat paljon rahaa, sillä he ovat rikkaita! Kyllä minä heidät tunnen yhtä hywin kuin Teidänkin. Mistä sinä minun tunnet, kos' en minäkään sinua tunne? Minä tunnen monta ihmistä, jotka eivät minua tunne. Ettö sinä luota heihin? Kyllä. Älä siis moiti heitä! En minä heitä moitiffaan. Kenen nämät hynät ovat? Teräshynät ovat meidän, mutta hyyhynät Teidän. Laske hän sisään! En minä häntä laske, mutta jinnut minä lasken, jos tahdot.

Jag väntar nog på dig, men du väntar icke på mig. Presentera mig för honom! Nog presenterar jag Eder, men jag tror, att det ej blir dess bättre. Beledsaga mig dit in! Befall dem bort härifrån! Dessa böcker äro icke våra, utan edra. Hvems äro dessa? De äro hans och dina. Gif åt mig ett godt råd! Hjelp oss! För oss bort härifrån! För honom också! Jag för nog honom, men eder för jag icke. Om du för oss bort härifrån, så får du af oss penningar. Jag för eder, men då för jag icke honom, ty eder alla för jag icke på en gång (*adess.*) Jag tror, att du och han tycka om oss alla. Nej, tag tycker icke om Eder. Hvarför slår du honom? Jag slår icke honom. Om du slår honom ihjäl, så för jag dig i fängelse. Slå ihjäl honom, så ser du,

hvad du får! Jag slår ihjäl honom lika litet, som någon annan. Fadren låter oss alla gå i dag i byn, men i morgon låter han icke oss alla gå, ty vi slippa icke alltid hemifrån bort. Det är rätt, att fadren vill, att vi äro hemma i morgon, ty i morgon komma främmande till oss.

67.

Minun laffini lippu on rikki. Meidän lampaat ovat kaiffi niityllä. Meidän luofasja ei ole monta oppilasta. Meidän lafinme eiwät kaiffi ole hyviä. Minun laatifossani ei ole mitään, sillä minä en pane mitään laatiffooni, koska meidän lufot kaiffi ovat rikki. Minun nudet luistimeni ovat jo rikki. Meidän kylän mylläri on kowin wanha, sillä hän käy jo kahdeksattahymmenettä. Mustikat eiwät vielä ole hyiset meidän talon metsäsfä. Minun muistoni on jo huono. Minun pieni ja matala mökkinä on tuolla metsäsfä niityn tafana. Meidän ovat nyt kaiffi poisja. Minä matkustan huomenna morsiameni kansja kaupunkiin. Minun neuwoni ovat aina hywät, usko se! Meidän niityt ovat kaufana fotoa. Nappini ovat poisja takistani. Difea kätäni on wähän fipeä. Meidän nuoret naiset ovat usein kowin hylpeitä. Se ei ole minun onnefjeni. Meidän pihalla on paljo hewofia. Mitä finä minun puukollani teet? Minun puukfoni on tyhjä. Seppä tafoo wälistä meidänfin pajasja. Tällä puwullani en mene kylään. Minulla on pääsfäni aiwan uusi laffi enkä wanhaa laffiani enää panefkaan päähäni.

I min kista finnas inga böcker. Vår boning är på insjöns strand. Vi använda vår tid väl. Den fattige mannen behöver vår hjelp. Jag har ett stort ärr på handen (min hand). Vår svärfar kommer snart hit. Min nyckel är på mitt bord i vår kammare. Våra steg äro för korta. Känner Ni icke min morbror? Nej. Vår vägkost blir redan snart slut. Jag gifver icke mina böcker åt min lilla broder. Jag säljer min klocka. Slipar du äfven min lie? Nej. Kommer du på mitt bröllopp? Ja. Mina tänder värka. Mitt hår är mörkt. I våra skogar finnas lodjur och vargar. Vi köra om vintern på våra åars isar. I vår brunn finnes godt vatten. Våra insjöars vatten är klart. Jag skjuter väl med min nya bäge. Våra hus hafva icke högt tak.

Tag icke min käpp! Gummorna i vår by äro ofta i gräl. Han tager mina skor. Han lyder icke mitt förbud. I vår skolas bibliotek finnes mycket goda böcker. Mina händer äro sjuka. Tag icke alla mina dyrbarheter! Våra herrar äro icke högmögiga. Vårt kamratskap är godt. Andra klandra oss ofta för vår fattigdoms skull. Våra harpors ljud är vackert. Vår konung kommer snart i vår stad. Min sjukliga moder bor om somrarna på landet. Vår boskap är nu i skogen.

68.

Mitä finulla on päässäsi? Minun päässäni on laffi. Sinun laffisi on huono. Ovatko Teidän peltonne viljawat? Ovat. Kuinka Teidän partanne vielä on musta, waikka hiuskenne jo owat harmaat? Sen tähden että hiuskeni owat kahtakymmentä vuotta vanhemmat, kuin partani. Kenen pieni lapsi Teidän postiwessanne istuu? Kyllä se on minun omani. Mitä sinä noilla monella palveliallasi teet? En mitään. Onko sinulla rahoja pöytälaatikosasi? Ei tuo pöytälaatikko minun omani olekkaan. Onko tämä sinun paperiasi? Ei se minun omaani ole, waikka minä siitä otan. Minä en ota omaa purttani, waan sinun. Ota sinä waan oma purtjesi äläkä muiden purjsia. Onko Teidän postiuenne jalka kipeä? Ei. Teidän talon kaimossa ei ole niin jelseätä ja puhdasta wettä, kuin meidän omasja. Minä en ollenkaan pidä Teidän puheestanne. Kuinka Teidän porstuan portaillla nyt istuu? Ysäni. Sinun weneessäsi owat huonot purjeet. Se ei olekkaan minun omani se wene. Kenenkä oma se on? Sitä en tiedä, kenen oma se on, mutta se on wanhimmassa wesselläni lainassa. Meillä ei ole omaa juuntaria eikä omaa räätäliä. Meidän omasja maassamme Suomesja on enemmän kauniita järwiä, kuin muissa maisja. Sen tähden sanowattin runoilijat meidän maata tuhansien järwien ihanaksi maakksi. Suomeamme emme waihda mihinkään muuhun maahan mailmassja. Suomi on meille rakas aina.

Hvar äro Edra' penningar? Jag har inga egna penningar. Edra drengars löner äro alltför små. På vår strand finnes ofta mycket båtar. Jag far med din släde till staden. Hvems lakan äro dessa? De äro mina lakan. Är rektorn i eder skola mycket sträng? Ja. Är det din ria, som brinner? Ja. Med dina rike-

domar slipper du icke långt. Ditt hår är brunt. Ett stort skepp kommer i vår hamn. Edra släktingar gå ofta hos oss. Våra soldater äro tappra. Ditt hjerta är hårdt, som sten. Jag känner icke dina systrar. Drag stöflarna på dig (i din fot)! Ser du icke med dina egna ögon? Nej. I hvems säng sover du? I min egen. Din släkt är mycket stor. Hvad bär du på ryggen (din rygg)? Jag bär en tung börda på ryggen. Är Eder farbroder redan gammal? Nej, min farbroder är mycket ung. Hvad har du i munnen (din mun)? Ingenting. Var du der i ditt eget sällskap och kom icke i vårt sällskap! Din rock är lerig (i lera). Din uppmärksamhet är dålig, men din helsa är god. Gifver du icke någonsin åt din dotter skänker? Jo, om hon är flitig. Hvar har Ni Edra fabriker? I Tammerfors. Din vilja betyder ingenting. Du blir ännu rik för dina kunskapers skull. Jag kommer på edert arbetskalas. Jag är dock en liten tid på vårt eget. Hvar är din egen tafla? Min egen är sönder. Dina seder äro bra dåliga. Får jag till låns eder nya båt? Vi hafva ingen egen båt. Med egna krafter lyftar du icke upp denna stora sten. Dina mustascher äro ovanligt små. Arbeta flitigt i din ungdom, så blir du lycklig! Hvässar du äfven min lie? Nej, blott min egen.

69.

Kun ifä tulee kaupungista, tuo hän usein lahjoja waimolleen ja lapfillensa. Naapurin lapset eiwät juuri koskaan saa lahjoja ifästänsä, sillä naapuri on köyhä, eikä kukaan muukaan anna hänen lapfillensa lahjoja. Lapset pitävät paljon äidistänsä ja ifästään. Ihmiset kiittävät Jumalaansa ja lausuvat Hänen ylistyksensä. Hän on ystä huono kuin hänen hyvät ystävänsä. Hän ei ole oikein kohtelias waimolleen. Pojat soutawat usein weneesjäänsä järvellä. Hän ei hio minun ja sinun wiikattetasi, waan omaansa. Hän ei nuku omalla wuoteellaan, waan minun wuoteellani. Hänen waatteensa owat aiwan uudet. Hänen waatettensa hinta nousee suureksi wuodesa, sillä hän ei koskaan käy huonoissa waatteissa. Paljonko ifä woittaa wedostansa? Kun hänen ifänsä pääsee weloistansa, on hän onnellinen. Heidän welaansa eiwät olekkaan aiwan suuret. Kuningas matkustaa usein ympäri waltakunnassaan. Kuningaalla on aina welsjensä kanssaan. Minun

weljeni ei ole koskaan minun kanssani, mutta sinun weljesi on usein sinun kanssasi. Tuo ukko on vielä wanhuudeskaanin terwe. Hänen terwehtensä pyhä ehkä vielä kaanin hywänä. Hänen tyttärensä, joka käy koulua kaupungissa, on suwisin kotona isänsä luona. Suwisin kylpee ukko wälistä järwessä, joka on hänen asuntonsa lähellä. Se ei kuitenkaan ole ukon oma asunto, waan hänen naapurinsa, mutta hän asuu siinä kuolemaansa asti.

Solen kastar (luon) sina strålar öfwer goda och onda. Grannen är så fattig, att han icke har ens egen plog, med hvilken han plöjer sina åkrar. Hans inkomster äro så små, att han knappt lefwer med dem. Han har icke ens egen badstuga, utan går i vår badstuga. Då min egen vägkost blir slut, äter jag af din vägkost. Grannens gosse har icke alls någon egen vägkost, utan äter af din. Fadren söker sin knif och vet icke, att han har den i fickan. Flickorna förlora ofta alla sina perlor, då de springa med andra ute. Mitt och hans hår är svart, men ditt är brunt. Fadren far ofta med modren och mig till staden, men med dig och modren far han icke. Du har icke egen häst, men jag har. Jag far ofta till staden med min egen häst. Menniskan är sin egen lyckas smed. Tacka din Gud för det, att du är frisk! Jag lyder icke hans förbud, ehuru han är så sträng mot sina elever. Hvad håller han i handen (sin hand)? Han håller i handen, tror jag, en liten sten. Han säger, att han skrifwer ofta bref till mig, men ändock får jag aldrig hans bref. Om du ser kyrkoherdens söner, så säg, att jag tager deras båt och ror med den på andra sidan om insjön. Jag tror, att de icke behöfva sin båt i dag. Jag har ingen egen båt och tager derfor deras båt, emedan jag är deras goda vän. Eller kommer du med mig? Nej, jag sitter här på stranden och väntar på min fader, som är med din broder ute på sjön. Jag tror, att de icke mera äro på sjön, emedan jag ser eder båt der på stranden. De hafva icke vår egen båt, utan kyrkoherdens stora båt. Adjö! Adjö, adjö!

70.

Isä tulee tänne poikineen. Tuo köyhä ukko joutuu pian perheineen maantielle, jos eiwät muut auta häntä. Hän myy talonsa kalui-

neen päivineen weloista. Sitte hän lähtee pois talosta waimoineen lappineen. Naapuri, joka ostaa hänen talonsa kaluineen päivineen, muuttaa kaikfine kaluineen hänen entiseen taloonsa. Omine wäkiineen hän nyt toimittaa siellä kaikki pellon työt. Koko päiwät on hän renkeineen pellolla. Malla hän wälistä menee kylään poikineen ja tyttärineen. Kauan hän ei kumminkaan wiiviy kylässä, vaan tulee pian takaisin lappineen kotiin.

Den fattiga gumman kommer i dag till oss med alla sina små barn. Gumman har numera icke någonting, ty grannen har hennes förra gård med rubb och stubb. Min moder gifver mat åt qvinnan jemte barnen. Barnen äta potäterna med skal och allt. I skogen finnes här i närheten en varg, som ofta springer öfver ängen. Fadren går med sin hund i skogen och skjuter vargen jemte dess ungar. Ofta händer det, att fadren dröjer med drängen flera dagar borta. Då är modren ensam hemma med barnen. Modren har ledsamt ensam med barnen. Men då fadren kommer med folket åter hem, då blir modren glad.

71.

Kun jurut tulewat, älä silloin tapa itsensä, sillä se ei ole mieluullista. Jos aina olet rehellinen ja ashera, niin hankit itsellesi muuten kunnioitusta ja luottamusta. Mheralla työllä ansaitset itsellesi paljon rahaa. Vanha ukko elää itsensä torpassaan laukana metsässä. Väiskalla ei ole luottamusta itseensä. Minä luulen, että tuo tyttö jurssaan heittää itsensä mereen, jos ette pidä waaria hänestä. Väiskundella ihmiset usein häwittävät sekä itsensä että oman onnensa. Joka ei pidä huolta omasta itsestään, joutuu usein kurjuuteen. Hae itsellesi ansiota, niinkuin minäkin itselleni! Me käymme usein itsemme wäsyksiin. Hullu itseänsä kiittää. Te käytätte itsenne huonosti, sillä Te ette ole koskaan kohtelias muille, kuin itsellenne. Kaada minulle myöskin maitoa äläkä vaan itsellesi! Hänellä on se paha tapa, että hän puhuu usein itsestänsä. Me emme puhu itsestämme. Pidä sinä vaan huolta omasta itsestäsi äläkä muista!

Gå till dig sjelf, så ser du, att äfwen du har fel. Hvad säger du om dig sjelf? Jag säger ingenting om mig sjelf. Jag ser, att du tycker mycket om dig sjelf. Alla menniskor tycka om

sig sjelfva. Vänd dig litet hitåt! Jag köper åt mig en ny mössa. Han kommer ihåg blott sig sjelf och ingen annan. Lyfta en stol åt dig och sitt här bredvid mig! Denne gosse är galen, tror jag. Huru så? Han biter sig i fingret. Menniskorna bedraga ofta sig sjelfva. Köper du icke åt dig papper och pennor? Nej, jag köper åt mig ingenting. Ofta blir jag ledsen på mig sjelf. Träng icke dig hit, ty hit rymmes icke mera folk. Känn dig sjelf! Den late och vårdslöse är icke nöjd med sig sjelf. Han kommer till rätta knappast med sig sjelf, dess mindre (jaatiffa) med andra. Menniskorna tänka ofta blott på sig sjelfva och alls icke på andras lycka. För sin egen skull göra de allt, men ingenting för andras skull.

72.

Ihmiset jaattawat usein toinen toisellensa suruja. Te löyhätte harvoin mitään wifaa omasta itsestänne, waan ainoastaan toisistänne. Tyttö ja poika antawat formuksen toinen toisellensa. Hyvät ihmiset auttavat toisiansa, mutta sinä et ajattele kenenkään muun hyvää, kuin omaasi. Sinä ja tuo tyttö annatte usein lahjoja toinen toisellenne, minä luulen, että te lemmitte toisianne. Emme lemmi toisiamme, me olemme waan muuten hyvät ystävät keskenämme. Ettekö te ole ystävätkeskenänne? Kyllä, mutta te olette warmaan parempia ystäviä. Tuo pieni tyttö ja poika eiwät ollenkaan ole hyvät ystävätkeskenänsä. Pojat owat usein huonoina esimerkkeinä toisillensa.

Tappra soldater äro för hvarandra ett föredöme i tapperhet. Vi förnöja hvarandra så godt, (som) vi kunna. Dessa två män berömma alltid hvarandra. Det är orätt, att i icke hjälpen hvarandra, såsom vi alltid hjälpa hvarandra. Dessa gossar berätta för hvarandra allehanda nyheter, men ljuga nästan alltid. Jag och du bringa alltid nöje åt hvarandra, ty vi tycka mycket om hvarandra. Denna fattiga gumma och du, i ären båda likadana, alltid klagen i för hvarandra öfver dåliga tider och öfver andra människors hårdhet. Dessa två äro mycket artiga mot hvarandra. För hvarandras skull, tror jag, att de göra allt, hvad de kunna.

73.

Nämät pojat ovat ahkerammat, kuin nuot. Näiden liinain hinta on liian iso. Noissa lammissa ei ole kaloja. Mitä sinulla on niissä taskuisissa, jotka ovat taksisafi? Mitä sinä näin monella pyssyllä teet? Noitten poikain vanhemmilla on paljon rahoja. Näillä pojilla ei ole kelloja. Mikä tuon weran hinta on? Seitsemän markkaa kuusikymmentä penniä kynnärältä. Mitä siinä kuormassa on, jota tuo hevonen vetää? Kala ei jää noin huonoon werkfoon. Näillä pienillä linnuilla on pesänsä meidän katon päällä. Mitä sinä tuolla isolla vyöllä teet? Tällä kadulla kulkee aina ihmisiä. Tässä kaupungissa on enemmän asukkaita kuin noissa muissa kaupungeissa, jotka ovat meren rannikolla. Minä en syö tätä puuroa, sillä se on niin huonoa. Onko noiden poikain wifu? Ei. Mikä näiden marjojen hinta on? Wiikolmatta penniä tuopilta. Mitä sinä noin paljon rahalla teet?

Ser du dessa tranor, som flyga der högt i luften? Om du säljer denna gård nu genast åt mig, så får du penningarna genast, eljest gifver jag dem icke genast. Dessa nya båtars årar äro redan dåliga. Huru mycket får du för denna nya båt, om du säljer den? Jag säljer icke den. Jag köper i år inga nya metsspön, ty de, som jag har, äro nog goda. Dessa invånares bostäder, som bo i denna del af staden, äro goda, men de invånare, som bo i den der andra delen, hafva mycket dåliga bostäder. De frysa ofta om vintern i sina dåliga bostäder. Jag litar alls icke på dessa gossar, ty de ljuga ofta. I de bon, som finnas vid insjöns strand, finnas icke mera ungar. De föräldrar, som icke hålla vård om sina barn, äro dåliga. En så dålig bössa, som denna, har, tror jag, ingen bland eder (*elat.*)

74.

Kuka tuo kauppias on? En tunne häntä enkä tiedä, kuka hän on. Kuka tuolla kävelewät? Jkäni ja kirkkoherra. Ken tuolta tulee? Ketä sinä etsit? Jkääsi. Kenen tämä kirja on? Minun. Kenen kanssa sinä menet kaupunkiin? Jkäni. Kenestä nyt on wika? Sinussa. Kenestä sinä puhut? Äidistäni. Kenellä teistä on rahaa? Kyllä minullakin on, mutta en minä sinulle anna. Keltä minä siis

jaan? En tiedä. Keneksi sinä minun luulet? En keneksiäkään. Kenä sinä minua pidät? En kenäkään. Ketkä nuo owat, jotka tuolla seisowat? Ne owat naapurin wäkeä. Keitä nuo miehet owat? Ne owat meidän miehiä. Mikä mies sinä olet? Sitä en sinulle sano. Mistä herrasta nyt on puhe? Se ei ole sinun asiasi. Mitä oppilaita nuo owat? En tiedä. Minkä asian tähden hän tänne tulee? Mitä se sinulle kuuluu! Sano nyt, minkä tähden hän on täällä! En, sitä en sano. Mitä sinä sanot? En mitään. Missä Te asutte? Tässä aiwan lähellä. Minkä kadun warrella? Tuon ensimmäisen poikkikadun warrella. Missä numerossa? Numerossa kolmekymmentä neljä. Kummalla puolella porttia, oikealla wai wajemmallako? Oikealla puolella. Mistä portaista? Oikealla puolella ei olekaan kuin yhdet portaat, niistä waan tulet ylös.

Hvem är befallningsman här i socknen? Jag vet icke. Hvilka äro dessa män, som stå der på bron? En af dem är en sjöman, men hvad de andra äro, vet jag icke; deras namn känner jag icke. Hvarifrån komma de? Från staden. Hvems är denna rock? Min. Hvarför kommer Ni icke till oss? Jag hinner icke. Hvad tror du om denne man? Jag tror, att han är en god man. Hvilka af gossarna äro flitiga i denna klass? Blott två af gossarna äro flitiga. Hvilkendera af dessa gossar är äldre? Denne kortare är äldre, ehuru han är mindre. Om vilkendera af dem tycker du mera? Om den yngre. Det är två bröllopp i dag i staden, på hvilketdera går du? Jag vet icke ännu. På hvilken holme bor du? På den, som är närmare staden. Hvems är den holmen? Den tillhör den handelsman, som bor i vår gård i staden. Hvilket vackert landskap! Hvilka söker du? Gossarna. Hvar äro de? På ängen. För hvilka angelägenheter far din fader så ofta till staden? Jag vet icke, hvarför han far. Huru mår du? Bra. Hvem af eder gifver åt mig sitt lexikon till låns? Jag gifver åtminstone icke i dag, ty jag behöfver det i dag.

75.

Ne maamiehet, joiden talot owat huonosja kunnosja, owat usein köyhiä. En tiedä, missä ne kirjjat owat, joita sinä haet. Lepät, jotka lasowat tuolla järwen rannalla, owat pieniä. Monta on, jolla ei ole

mitään tavaraa. Miehät, joilla ei ole rahoja, kärsiwät usein puutetta. Pojat luistelemat jäällä uusilla luistimilla, joissa ei ole hihnoja ollenkaan. Tyttö pitää paljon siitä kauniista neulasta, joka hänellä on riinassaan. Ne pojat, joita opettaja usein toruu, eiwät ole ahferat.

Lita icke på de menniskor, som ofta ljuga! Dessa två gossar, som springa der på gården, äro ännu så unga, att de icke gå i skolan. De undersåtar, som äro fattiga och (som) hafva inga rikedomar, äro ofta de trognaste af alla. I den läseboken, som fadren gifver åt min broder, finnes mycket vackra bilder. Jag hör gerna på de berättelser, som fadren berättar åt barnen. Hvad har du i den flaskan, som du har i fickan? Mjök, som jag dricker, då jag blir törstig.

76.

Tuolla tulee joku. Kyllä joku vielä senkin näkee. Tuo pieni poika antaa taffinsakin, kun waan joku köyhä poika pyhtää. Joku on aina, joka totta puhuu. Warmaan minä siitä jonkun markan woitan. Joku mies sodassa aina kaatuu. Kun waan jonkunkin markan annat minulle, niin olen tyytyväinen. En minä jonkun markan tähden kaupunkiin lähde. Luuletto, että siellä waan joitakuita markkoja ansaitset. Luulen, enkä minä joillakuilla markoilla toimeen tule. Anna minulle jompikumpi noista! Warmaan on jommallakummalla noista pojista minun kirjani. Jommallakummalla nyt teen: otan kiinni jommallakummalla pojan tai menetän kirjani. Sano nyt sinäkin jokin wiisas sana minulle neuvoiksi, sillä jollain tavalla tahdon kirjani takaisin. Jos tahdot jotakin wiisasta neuvoa minulta, niin älä tuolla tarwoin huuda ja juokse! Mene johonkin muuhun paikkaan pois tästä! Jos tiedät jotakin uutta, niin kerro siitä jollekulle muullekin. Kyllä minä kerron jos jotakin, jos niin tahdot. Sinä, joka niin usein olet jos joissakin paikoissa, sano minulle, mitä sinä joka paikassa teet! Sen kyllä sanon: minä en tee mitään. Kullakin on oma tahtonsa ja siis minullakin minun tahtoni. Kuka kunkin tahtoa tietää! Kunakin päivänä on kullakin kyllä työtä ja surua. Jos kukaan waan tyytyy onneensa, niin on kaikki hywin. Nuo miehet tulewat tänne mikä mistäkin. Mitä he kaikki täällä tekwät? Ken mitäkin. Onko teillä kummallakin uusi takki? On. Luulen, että kumpaisellakin teistä on uudet saappaatkin. Kyllä. Jä antaa

aina meille kumpaisellekin samalla kertaa undet vaatheet. Kumpi teistä vanhempi on? Ei juuri kumpikaan, sillä me olemme kumpikin melkein yhtä vanhat. Kenen kanssa sinä lähdet? En kenentään, sillä kukaan ei tule minun kanssani, vaikka minä kyllä matkustan kenen kanssa hywänj. Eikö teistä nyt kukaan muu lähde? Ei. Minä lähden miehelläni kanssasi milloin tahansa. Minä päiwänä tahansa siis? Niin, koska tahansa. Me lähdemme siis huomenna, mutta älä sano kellekään mitään! Etkö sinä löydä weljeäsi mistään? En mistään. Tässä kylässä ei ole misjään talosja enempää, kuin kaksi lasta. Sinä puhut milloin mitäkin, en minä sinuun luota. Minä annan jokaiselle osansa, mutta sinä annat milloin millekin ja kenelle hywänj. En minäkään joka miehen käteen rahoja anna.

Om du gifver något åt någon till skänks, så tala icke om det för någon! Om du talar derom åt någon, så vet snart hvar och en det, och det är icke bra, att hvarje menniska vet, hvad du gör. Kommer någondera af eder med mig i dag till staden? Nej, jag tror, att ingendera af oss gör det. Jag far till staden på bröllopp. Det finnes två bröllopp i staden? På hvilketdera går du? Jag vet icke ännu, om jag icke hinner på hvartdera, så går jag åtminstone på någotdera. Om du nu har något ärende, så uträttar jag nog gerna det i dag, ty hvartdera brölloppet är först i morgon och jag far redan i dag. Jag har icke något ärende till staden, men jag tror, att min broder behöfver något från staden. Köp åt hvardera af oss nya kläder, ty vi behöfva hvar och en. Jag köper icke något åt någon, om jag icke får penningar af någon på något sätt. Denna man är så fattig, att han gör allt möjligt, om någon blott gifver mat åt honom. Hvem som helst gör hvad som helst, om han är hungrig. Dessa gossar hållas aldrig hemma, utan springa, den ena hit, den andra dit. De springa ute med alla möjliga gossar, som jag alls icke känner. Grannens båda gossar äro mycket flitiga. Derför får hvardera af dem skänker af den gode läraren, men ingen gifver åt någondera af eder något, ty ingen litar på någon, som är vårdslös. Hvarje menniska har sina fel, men hvar och en har dock äfven något godt hos sig, men hos dig finner jag intet godt. När går du bort? Aldrig. Jaså, men arbeta då flitigt, om du stannar här, ty jag tål inga lata menniskor hos mig. Än säger du,

att du är sjuk, än att du icke orkar, än åter, att du icke kan något och sålunda gör du ingenting än af en än af en annan anledning. Gör hvad som helst, men lättjas icke!

77.

Tuolla pojalla ei ole ainoatakaan marffaa taskussa. Eräs vanha herra, joka usein käy meillä, sanoo, että pian saamme sodan. Kyllä minäkin usein näen erään miehen, joka tulee teille. Kuka hän on? Hän on minun setäni. Harwa se ihminen on, jolla ei koskaan mitään suruja ole. Harvoilla on kuitenkin niin paljon, kuin minulla. Itse isännäkään valta ei ole niin suuri. Minä luulen, että itse emännäkin on vilu. Mitä sinä noin paljon rahalla itse teet? En minä itse niin paljoa tarwitseskaan. Jos isäsi ja äitisi itse tulewat, niin odotamme, muuten emme. Etkö heitä itseäkään laske tänne? Minä menen itse herran luo, sillä minä tunnen hänen itse. Tunnetko sinä itse herran? Tunnen minä vielä itse hänen waimonsakin. Sinun on ehkä itsekkin nälkä, älä sitä siis muille anna! Älä sinä minusta itsestäni huolta pidä, kyllä minä itsekkin itsestäni huolta pidän. Jos et itse isännälle etkä emännälle itselle mitään anna, niin anna minulle? Sinun itsestäni tähden sitä en tee, waan lapsiesi tähden, sillä sinä olet niin laiska, ett'ei kukaan sinun itse tähtesi mitään tee. En minä hänestä itsestään juuri mitään pidä, mutta hänen lapsensa owat kauniit ja hywät. Itse häneen en luota, waan hänen waimoonsa. Hänellä ei ole itsellään mitään onnea eikä sinullakaan juuri itsellä ole niin hywää onnea, kuin welielläsi on. Onko Teillä itsellännekään mitään? Ei minulla itselläni mitään ole. Hän wietää kaiken ikänsä laiskana, waikka kaikki hänelle aina sanowat, että kaikkien laiskojen aina kaikkina aikoina käy huonosti. Kaikilla ei ole rahoja, eiwätkä kaikki paljon rahoja tarwitseskaan. Tuonkin mies, waikka ei ole rikas, istuu usein laiskana koko päiwät eikä tee mitään. Minä tunnen hywin monta ihmistä, jotka laiskoittesewat kaiket päiwät. Monella taas on liian paljo työtä ja useat tekewät niin kowasti työtä, että tulewat kipeiksi. Luulen, että kuitenkin on useampia laiskoja, kuin ahferia. Muutamilla on vielä sekin paha tapa, että saatawat muitakin laiskuuteen. Niin on täälläkin muuan mies, joka aina sanoo, kun näkee jonkun ahferan miehen: hullu paljon työtä tekee, elää wiisas vähemmälläkin. Harwat hänen neuwojansa kuitenkin tottele-

mat, koska ilman mitään työtä pian joutuisivat köyhyyteen ja kurjuuteen. Moni luulee itse itseänsä viisaaksi, waikka kaiffi muut häntä pitävät komin tyhmänä.

Jag är icke här den ende, som hvarje dag ser, huru han slår sin häst. Knappt någon enda dag förgår, om icke han grälar med någon. Jag tror, att i hela byn icke finnes någon, som är så elak, som han. Han är fattig, som få äro det, men ändock arbetar han nästan aldrig. Jag vet icke, hvarmed han lefver. Här finnes en gammal man, som säger, att han ändock icke är så fattig, som andra tro. Få tro om honom något godt. Kommer du med mig till honom? Jag kommer icke, men gå du sjelf! Om i icke sjelfva förstån edert eget bästa, så tror jag, att andra icke göra mycket för er skull. Jag märker ofta fel äfven hos sjelfva läraren. För Eder skull arbetar jag så flitigt, ehuru ingen arbetar för min egen skull, utan alla blott för sin skull. Jag bryr mig icke om dig sjelf, utan om dina barn. Jag känner icke sjelfva husbonden, men jag bryr mig icke heller så mycket om honom sjelf, som om hans äldsta son. För hans skull kommer jag hit ofta, men aldrig för husbondens egen skull. Om Ni kommer sjelf, så får Ni, men åt ingen annan gifver jag detta, än åt Eder sjelf. Komma edra föräldrar sjelfva till oss? Nej, de komma icke sjelfva. Har Ni penningar sjelf, om Ni kommer? Nej, jag har icke sjelf. Gif mat åt mig, jag är hungrig! Jag är äfven sjelf hungrig, men jag har icke ens sjelf någon mat här hemma. Om du icke sjelf behöfver alla dina penningar, så gif äfven åt mig litet! Ja, det är så, att alla begära, om jag någongång har något litet, men det finnes icke mången, som gifver åt mig sjelf, då jag behöfver något. Ofta springer jag hela dagen, men får ändock just ingenting. Många gifva gerna åt andra, då de sjelfva hafva, men få icke sjelfva af andra, om de behöfva. Det finnes äfven många, som aldrig hjälpa en annan, ehuru de nog kunna. Några göra det, emedan de hafva elakt hjerta, andra åter, emedan de icke sjelfva någonsin hafva brist och derföre icke känna till, hvad fattigdom är. De fleste, tror jag, hjälpa icke den andra, emedan de icke kunna.

78.

Näin wähestä ei näin kylmä huone lämpää. Minä pelkään, että Teidän tulee wilu. Seuraatko minua kylään asti? Tuo poika ei vastaa mitään, waikka häneltä mitä tahansa kysyn. Talwisiin halkaamme usein itse puita, kun on kylmä. Lepäätkö sinun isäsi lauan näin päiwällä? Ei, kylä hän jo pian herää. Minä palaan siis pienen ajan takaa (efter). Aukeeko tuo ovi itsestään, koska se taas on auki? Ei, kylä minä sen aina awaan. Osaatteko te, pojat, koskaan läskyhänne? Osaamme.

Hinner du icke till oss i dag? Nog hinner jag, men jag är sjuk. Om du samlar alla dina krafter, så orkar du kanske. Skiljer du dig från din tjänst? Ja, begriper du icke, att jag får större lön på den andra platsen? Jag lofvar åt dig större lön, än hon lofvar åt dig. Om du faller i sjön, så hjälper jag upp dig. Viker Ni in hos oss, då Ni går i byn. Denna käpp brister icke, om också du slår med den. Min broder är i många saker olik mig, men ändock äro vi goda vänner. Om du vidrör denna hund, så biter den dig. Skämmes du alls icke?

79.

Tuo pieni poika joi kaiken maidon tuopista ja minulle jäi waan leipää. Utrioitko sinä tuon pojan kanssa yhdessä? Utrioin eilen. Söikö hänen isänsä myös teidän kanssanne? Söi. Koska sinä käwit tuon pojan isän kanssa täällä kylässä? Wiime wiikolla. Toitko sinä jotain kylään? Toin minä wähän perunoita, jotka myin luffarille ja joista sain muutamman markan. Mitä Jumala loi ensimmäisenä päiwänä? Walfenden. Koska tuo mies nai? Minä luulen, että hän nai jo wiime vuonna. Misä kuussa? Tammikuussa. Söiwatko he teille mitään tästä? Eiivät. Miehiet puiwat eilen koko päivän riihessä. Kesällä harawoin usein niityllä, kun käwin isäni kanssa ulkona. Isäni ja minä uimme järwessä joka päivä wiime kesänä. Talwella ikäwöin usein suwen hauskunta. Suwella hedelmöiwät puut, niityt ja nurmet. Joku aika sitten jumaloin minä melkein tuota tyttöä, mutta nyt en hänestä enää pidä ensinkään.

Jag tror, att du mår illa i går. Hvem förde min bok bort härifrån? Jag vet icke. Då jag gick härifrån med dig tillsammans, blef boken här (hit) och nu är den icke mera här. Af hvem fick du den? En af mina kamrater sålde den åt mig. Är det den kamraten, med hvilken du simmade i går i floden? Sistlidne vinter gifte sig många här i staden. Jag kände ofta saknad efter mina förra kamrater (*partit.*) Hela sista sommaren drack jag för min helsas skull alla morgnar vatten, som tjenaren bar (*tuon*) åt mig från källan der nära skogen. Om dagarna gick jag mycket ute. Min husbonde unnade åt mig frihet alla dagar. Ofta räfsade jag på ängen. Engång tröskade tillochmed jag i rian med folket. Deraf fick jag god matlust. Ofta spisade jag med folket i stugan.

80.

Eilen, kun kävin ulkona ja väistihin vähän maantieltä metsään, eishin sinne ja waiwuiin wihdoin eräälle mättäälle. Siinä istuin pitkän ajan ja luulen, että jo nukuinkin, kun yhtäkkiä joku, joka seijoi wieresäni, kysyi minulta, miksi siinä istuin. Minä ihastuin kowin, käännäsin häneen ja sanoin, että erehdyin metsässä oikeasta tiestä. Hän neuvoi minulle tien kylään. Minusta tuntui hauskalta, kuin kaiffi kuitenkin käwi näin hywin. Minä tehuin kaifille miestä, joka sanoi minulle oikean tien. Wiime wiikolla sairastui meidän suomentielien opettajamme ja on vieläkin kipeä. Kukaan ei vielä tiedä, parantuuko hän ensinkään. Hänen nuorin poikansa, joka joku aika sitten sairastui samaan tautiin, parantui hywin pian, waikka hänen wanhempansa, joille lääkäri sanoi, että poika ehkä kuolee, jo murehtuivat kowin. Usein suuttui opettaja laiskoihin oppilaisiin, mutta lepphi taas pian. Minä antausin näiden miesten wastaan, mutta siinä petyin suuresti, sillä he owat huonoja miehiä.

Sista året tillfröso insjöarna redan i November och alla blommar vissnade i början af September. Om vintern satt min syster nästan alltid inne i kammaren och sydde, men om våren gick hon ofta till grannen och dröjde stundom hela dagen der. Om vintern blef hon en gång äfven sjuk, men tillfrisknade dock snart. Du skröt alltid förut, att du är så frisk, att du icke blir

sjuk, ehuru du icke går ute annat än till skolan och derifrån tillbaka. Jag sade åt dig, att du bedrog dig, men du förblef i din tro. Hvad säger du nu, när ditt bröst är sjukt och du ser, att du misstog dig? Hvad rår (voin) jag för det (*illat*)? Jag blef kall en dag, då jag gick till skolan, och därför är jag sjuk. I går vände jag mig till en läkare och frågade af honom råd, men han sade blott: håll dig hemma några dagar och läs icke! I går qväll sjönk jag alldeles blek på min bädd. Det kändes ingalunda trefligt för mig, emedan jag är allena här. Jag gaf mig under Guds skydd och insomnade snart. I dag är jag redan mycket bättre och jag tror, att jag snart blir frisk.

81.

Mitä Te soittitte äsken, kun kävin luonanne? Minä soitin ja lauloin waan erästä vanhaa kansanlaulua. Elifö Teidän äitinne vielä viime syysynä? Kyllä hän eli vielä jilloin, kun Te ostitte meidän naapurimme talon ja muutitte sinne. Sisareni wietti juuri siihen aikaan myöskin häitänsä, kun Te otitte haltuunne uuden talonne. Sitteen hän jätti tämän kylän, jossa kasvoi pienestä asti, ja muutti toiseen pitäjään. Minä pidin paljon sisarestani ja ikäwöin häntä ensi alussa kowin. Minä päästin ennen aina rahoja ja niillä ostin itselleni viime vuonna talon. Viime kewännä sulsi lumi jo Huhtikuussa kaikki. Kesällä näyttivät miehet kaikki niityt jo Heinäkuun alussa. Perunat itivät hywin. Kaikki pellot tuottivat runsaan sadon. Miehet polttivat kaskea ja laiwoivat matalia oja sywemmiksi. Lapset reuhoivat iloisina ulkona. Kaikki pitivät hauskaa. Vanha setämme wirkoi kerran minulle: kiitä Jumalaa, että kaikki on näin hywin. Samat sanat wirkoi minä sitten lapsilleni.

En gång beslöt jag, att jag aldrig mera använder min tid illa. Längre höll jag, hvad jag beslöt, men sista vintern använde jag åter längre min tid illa, ty jag tillbragte den mycket lat. Jag undvek allt arbete, gick blott ute och lemnade allt arbete derhän (*sifvensä*). En gång, då det snöade (*fataa lunta*) mycket, mindes jag, att i närheten bodde en kamrat, som sällan gick ute. Jag har ledsamt, emedan det är så fult väder, yttrade jag, då jag satt i hans kammare. Jag har icke ledsamt, ty jag

arbetar flitigt, sade han. Då beslöt jag åter, att jag blir flitig. Först, då jag försökte, kändes det mig tungt, men snart öfvervann jag den första svårigheten. Jag litade ännu så mycket på min kraft, att jag fortsatte, ehuru det kändes tungt. Om våren, då snön och isarna smälte, lemnade jag åter glad staden och tackade min kamrat, som gaf åt mig ett godt råd.

82.

Wiholliset häwittiwät koto maan. He armahtiwat ainoastaan waimoja ja lapsia. Puutarhat kukoistiwat ennen siellä. Maamiehet istuttiwat kauniita kukkia puutarhoihinsa ja kaunistiwat maatansa. He elättiwät ja kaswattiwat lapsedensa hywin. Mutta wiholliset lopettiwat maan onnen. He piirittiwät ja walloittiwat pian kaikki. He eroittiwat miehet waimoistaan ja lapsistaan ja weiwät heidät wankeuteen. Harwa pelasti itsensä wihollisten kädestä. Tämä liikutti jokaisen sydäntä. Ne, jotka parhain puolustiwat maatansa, saivat wihollisilta kowimman rantaistuksen. Waimot, jotka rakastiwat miehiään, waltittiwat turhaan. He kirjoittiwat miehilleen wieraaseen maahan, mutta wiholliset häwittiwät heidän kirjeensä.

Jag glömde min bok hos (till) eder. Jag påminde nog dig derom, men du glömde äfven den. Läraren förhörde mig i skolan och grälade på mig. Han gaf åt mig sin egen bok och tvingade mig hem till sig. Der förnötte jag blott tiden fåfängt. Läraren sade: hvarför läser du icke? Han ledde mig i knuten. Der stod jag länge. Då han åter förhörde mig, gick lexan lika illa, som förut. Då blef läraren ledsen och sade: du klagade, att lexan är svår, men nu ser jag, att felet icke är i lexan, utan i dig sjelf. Jag trodde dig först och förbarmade mig öfver dig, men nu gifver jag åt dig en varning i din dagbok. Läraren uppmanade alla elever till flit och uppmärksamhet, men många glömde dock hans varning. De lata tvingade han genom straff. De allra lataste skiljde han från skolan.

83.

Mihin sinä äsket niin kowin riensit? Kotia. Pyhysitö sinä mi-

tään tuolta wieraalta mieheltä? Pyhyisin minä lainaksii airoja, mutta hän sanoi, ett'ei hänellä ole itselläänkään, sillä hän antoi aironsa rengille, joka souti järwen toiselle puolelle. Tiesitkö, kuka tuo herra on? En. Ymmärsitkö, mitä hän sanoi? Kyllä. Kumasitko hänelle? Kumasin. Mitä te niin huusitte siellä äsken? Emme mitään, me waan muuten puhuimme kowin. Kuka teidän pitäjän kirkon rakensi? En tiedä, kuka sen rakensi. Kenitkö tuon pellon kynti? Niin, renki. Lensiwätkö linnut pois katoista? Lensiwät. Mikä tämän talon hinnan niin pian alensi? En tiedä. Löysitkö sinä mitään maasta, koska niin kumasit? En. Voika muuseri kiven pieniksi kappaleiksi. Jä siwalssi laiskaa ja huolimatonata renkiä kowalle. Lääkäri paransi tuon köyhän waimon. Hän kielsi häneltä ensiksi kaiken ruoan. Me siedimme kaiken tämän. Routiko palvelija jo wettä kaimosta? Kyllä. Wanhat lait säätiwät usein paljon hyviä asioita. Kuka sinua hoiti, kun sairastit? Minä hoidin itse itseäni. Woiditko sinä myös itse itseäsi? Woidin. Jouditko sinä eilen poisikin, waikka sanoit, että sinun on kiire. Joudin.

I går rodde jag med fadren på träsket. Jag visste nog, att du stod på stranden och ropade, men jag skyndade dock bort. Slutligen vände jag tillbaka och hemtade dig, som ännu stod på stranden. Fadren nekade och sade: tag icke honom i båten, han är rädd. Fadren skyndade på åkern till drengen, som plöjde der. Jag vårdade båten väl. Jag begärde af fadren penningar, men han sade, att jag icke behöfver. Jag bugade mig för morbrodren och begärde af honom 50 penni och fick. Jag förstod ganska väl, att fadren nekade därför, att han visste, att jag köpte blott värdelösa saker. En gång hittade jag 10 penni på gatan. Dem sparade jag länge. Då jag var sjuk, botade den unga läkaren mig. Han vårdade mig mycket väl. Han smorde alla dagar mitt bröst. Ehuru jag har skyndsamt, sade han en dag, hann jag dock i går hit. Jag fördrog allt, hvad han förordnade åt mig.

Tyttö kaatoi kaljan tuopista pataan. Mitä sinä kaajit ulos tuosta tuopista? Minä kaadoin siitä weden pois. Kun satoi, kastoin minä kaikki waatteeni, waikka kartin niin paljon, kuin mahdollista. Kuinka ne niin kastuiwat? En tiedä, mutta sateenwarjonikin oli wäähän rikki.

ja auttoi siis aiwan vähän sadetta vastaan. Siä antoi pojalle rahaa, jolla tämä osti itselleen koukkuja ja siimoja. Mitä sinä kannoit äsken kädessäsi? Muutamia kirjoja. Taisitko tänään läshyji koulussa? Taisin. Nurinko paisti äsken vielä puiden latwoihin, waikkei sitä nyt enää näh. Wiime kesänä laitoin itselleni hywän sauwan, mutta senkin taitin tässä eilen poiffi. Piennä saatoin usein surua wanhemmilleni. Äsken kun maistin tuota maitoa, tuntui se minusta huonolta. Minä waihdoin kellosepällä hopeakelloni uuteen ja maksoin 20 markkaa wäliä.

Jag hjälpte en gång dig från en stor fara. Hvad gaf du åt mig för det? Du undvek mig alltid så mycket som möjligt. Din fader lemnade åt dig ett arf. Huru använde du det? Du skaffade åt dig granna kläder, en vacker käpp, ett nytt paraply, tillbragte dina dagar i lätja och glömde dina förra vänner. Hvarje dag bytte du om kläder. Nu är du åter fattig. I går smakade du till och med på vår svagdricka mycket gerna. Du hælde alltid bort den förut och sade, att den smakade illa. Så går det i den här verlden. Nu arbetar du åter. Jag tror, att du är lyckligare nu. Vi köpte åt oss metrefvar och krokar. Foglarna sitta i trädens toppar i skogen. Regnet vätte mig i går, då jag vandrade ute. Blef du våt? Nej. Hvad betalade du emellan, när ni bytte klockor? Ingenting. Kunde du din lexa? Ja. Solen sken ännu för en stund sedan, men nu synes den icke mera.

85.

Eilen etjin minä sinua mellein koko päivän. Minä oikein mu-rehdin ja moitin sinua. Minä kärsin kowin, waikka sinä ehkä pidät, ettei se kowi miehelle. Ennen purjehditte Te usein, mutta nyt Te ette enään purjehdi. Minä ruofin tuota lintua. Hän peri ifänsä.

En gång gaf jag åt din broder tre mark till låns, men då jag fördrade dem tillbaka, sade han blott: jag har icke penningar. Plockade du bär med din moder i skogen? Jag helsade på eder, då i sutten på insjöns strand och metaden. De tilläto honom allt.

86.

¶ Pari päivää sitten tykenin minä vielä työhön, mutta nyt hawaitsen, ett'en tänään jaks. Äsken kun luin, näin vielä hywin, mutta nyt en enää näe mitään. Eilen hain minä sinua lauan, mutta sinä ehkä olit poisja koko kaupungista. Minä tein sentähden sen päätöksen, että suljin huoneesi edustalla, kunnes tulit kotiin. Silloin, kun kävin kaupungissa, tuuli kowin. Tuo pieni poika aukaisi minulle oven. Minä tunsin hänen heti, waikk'ei hän minua tunne. Kaikki riemuitsivat, kun kuulivat, että isä tuli kotiin. Ripenä tyti vielä. Myhnenet kutivat jo viime kuussa.

Då vår gamla faster ännu lefde, såg jag ofta, huru hon bad till Gud. Hon bemötte alla vänligt. Småningom förminskades hennes krafter allt mer, då hon blef äldre. Sista året dog hon. Flickan, som du såg nyss, var hos oss i går. Hon skrek, då eder stora hund kom nära henne. Hon lekte med våra barn. Hon flydde bort, då hon hörde, att den stora hunden skällde. Hon längtade hem. Jag förde henne i vår trädgård, der alla träd buro frukt, och gaf åt henne några äppel. Hon tackade och sedan begaf jag mig med henne bort och hon gick hem.

87.

Tuo mies tuhlassi kaiten tawaranja ulkomailla ja palasi sitten koti-
maahansa aiwan köyhänä. Täällä tapasi hän sukulaisensa ja pyysi
heiltä rahaa. Muistakin kerjasi hän apua. Hän häpesi nyt entistä elä-
mätänsä. Hänen wanhat kumppaninsa, joita vastaan hän ennen aina
oli ylpeä, pilkkasivat nyt usein häntä. Wihdoin huomasi hän, että
kaikki hylkäsiwät hänet, ja sitte wasta rupesti hän työhön. Naapurin
ikäntä pallassi hänet pehtoriksi taloonsa, lainasi hänelle ensi alussa wä-
hän rahaa, että hän sai paremmat waatteet itselleen. Ennen oli hän
itse kowin laiska ja maasii melkein puolet päiwät, mutta nyt, kun itse
lassasi laiskuudesta, wihasi hän kaikkia laiskureita.

I sista söndag predikade i vår kyrka en alldeles ung prest. Han var, tror jag, knappt tjugo år gammal. Folk tillströmmade i kyrkan ofantligt mycket. I trängseln tyckte jag, att någon ryckte mig från rocken. Jag såg omkring mig, men märkte blott,

att en obekant man stod bredvid mig. Jag blef åter lugn, ty jag tänkte: denne känner mig icke och ryckte således oförvarandes mig från rocken. Först då jag återvände hem, märkte jag, att min börs var borta med alla penningarna. Då förstod jag, hvarför den obekante mannen stod så lugn bredvid mig och såg blott på presten, då jag såg på honom. Sålunda förlorade jag femtio mark. Jag tänkte: att han icke blygdes, då han var i kyrkan och hörde, huru den unge presten predikade! En kamrat, som följde med mig, sade, att han såg, huru den mannen trängde sig i kyrkan nära mig.

88.

Run minä tulin kotia eilen illalla, en nähnyt mitään, sillä oli jo niin pimeä. Sanoitko sinä mitään? En minä mitään sanonut. Ennen minä en ensinkään pitänyt matkustustista ja kävelystä, mutta nyt pidän niistä paljon. Ulkomailla en koskaan matkustanut. Etkö sinä ennen polttanut tupakkaa? Kyllä ennen, mutta en nyt enää. Missi et vaatinut mitään korvausta, kun muut pettivät sinut. Ei minua koskaan pettänyt. Miss'et tähttänyt hänen tahtoansa? Ei hän minulle mitään wirkkanutkaan. Sotajoukon päälliköt olivat kehoja miehiä, jotka eivät urhoollisesti puolustaneet isänmaatansa. Pellot eivät antaneet hyvää fatoa tänä vuonna.

Hvarför gjorde du icke, såsom jag gjorde? Jag ville icke, emedan jag ansåg, att du icke gjorde rätt. Husbonden sådde icke alls korn och hafra i år. Hvarför sådde han icke? Jag vet icke, ty han sade icke det. Tog du icke hatten på dig, när du gick ut? Nej, ty jag visste icke, att det var så här kallt. Visste Ni icke redan på förhand, att jag icke sade åt min bror någonting derom? Jag trodde det icke, ehuru Ni sade det åt mig. Konungen gaf icke belöningar åt de dåliga anförarene.

89.

Etkö tuo mies kaupannut sinulle näitä saappaita? Ei hän niitä kaupannut, sillä minä sanoin heti, että ne eivät kelvanneet mihinkään. Tämä pieni poika ei pudonnut kuoppaan, vaan hyppäsi kauniisti ylitse.

Hän ei leikannut weitsellä haawaa formeensa, waikka hänen äitinsä kertoi niin minulle. Paimen ei kainnut hywin lampaitansa, koska susi wei yhden. Niin, hän sanoi, että hän nukkui wähan eräälle mättäälle, ja sillä aikaa, kun hän ei wartioinnut, wei susi lampaan. Pitäjän miehet eiwät walinneetkaan tuota nuorta pappia, waikka lupasiwat. Päiwät eiwät pidenneet enää ensinkään jälkeen Zuhannuksen. Tuon wanhon ufon woimat eiwät wiime aikoina enää kowin heikenneet ja rauenneet, waikka lääkäri niin luuli ensin. Eikö hän ennen nuorempana ollut hywin wäfewä? Oli kyllä, mutta nyt hän on jo kowin heikko.

Sista sommaren blixtrade det icke så ofta, som förut. Ofta då vi icke voro hemma, kommo främmande till oss. Den lilla gossen pryglade icke den stora hunden, ty han vågade icke. Du sade, att dessa böcker äro dåliga och att de icke dugde åt dig. Då jag var yngre, sprang jag och hoppade ute med andra gossar, men då jag blef större och äldre, sprang och hoppade jag icke mera med dem, utan läste och arbetade. Var du icke i går i skolan? Nej, jag var icke, ty jag visste icke, att andra gingo, utan trodde, att ingen gick i skolan i går. Min broder och syster gingo icke heller i skolan, utan voro hela dagen ute med kyrkoherdens barn. Hvarför walde Ni icke det här tyget? Jag såg icke det. Detta träd multnade icke så fort, som du trodde, ehuru det regnade mycket. Under tiden, som du var borta, gjorde han, tror jag, ingenting. Att du icke störtade dig i sjön, då du fick så stor sorg!

90.

Minä olen palwessut wiisi vuotta, mutta sinä et ole päiwääkään palwessut. Oletko kokoillut kasveja kesän aikana? En ole kokoillut ainoatakaan. Sinä olet siis ollut laiska? Niin olen ollut. Joko tyttö on laisajut lattian? Ei hän vielä sitä ole laisajut. Päiwät owat päiwä päiwästä lyhenneet. Onko tuo iso fiwi wierriyt tuosta mereen, koska ei sitä enää ole siinä? Ei, miehet owat wierittäneet sen pois siitä. Joko Te olette atriainnut? En minä ole vielä atriainut. Tämä pienempi kappale on luultawasti lohjennut tuosta isommasta pois? Niin, se lohjeni eilen, kun se putoi lattialle. Kuinka kauan meidän nyhminen hallitsijamme jo on hallinnut? Kyllä hän on jo useita wuosia

hallinnut armasta isänmaatamme. Koska Te olette tänne tullut? Viime viikolla. Miks'ette ole meille tullut? En ole rohjennut.

Vårt älskade fädernesland har länge varit nästan obekant för öfriga länder, men på senare tider har det blifvit mera känt. Främlingar hafva ofta besökt (fäyn) vårt land. De hafva beundrat våra många och vackra insjöar, våra skogar och forsar. En gång sade en åt mig, att han aldrig har sett ett skönare land, än Finland. Finnarne hafva alltid arbetat flitigt. De hafva med stor möda odlat sina åkrar och gjort dem bördiga. De hafva både i lycka och olycka tjenat sin Gud och bedt till Honom. Vi finnar, vi hafva aldrig varit rika och mäktiga, men vi hafva sökt vårt beskydd i Gud och Han har aldrig lemnat oss. Vi hafva sört, då olyckan kommit, vi hafva fröjdats, då vi varit lyckliga. Goda regenter hafva herrskat öfver oss. De hafva älskat sina undersåtar och bemött dem väl. Finnarne hafva alltid lydt sina herrskares vilja.

91.

Kun hänen kaikki varansa oli loppuneet, palasi hän taas kotiinsa surullisena. Kaikki kysyivät häneltä, missä hän oli oleskellut, mutta hän ei ollut vastannut mitään kellekään. Kerran oli firkoherarkin kysynyt häneltä, mutta hän oli ollut waiti eikä ollut virkkanut sanaakaan. Ennen oli hän aina ollut iloinen, mutta nyt häntä ei kukaan ollut nähnyt iloisena moneen aikaan. Muutamat sanovat, että hän oli ulkomailla tuhlannut kaiken tavaransa turhuuteen ja oli antaunut huonoihin seuroihin. Rahteen vuoteen ei hän ollut toimittanut juuri mitään, vaan oli matkustellut ympäri toisesta maasta toiseen. Wasta sitten oli hän hawainnut, että oli wiettännyt aikansa huonosti, kun kaikki hänen rahansa oliwat loppuneet ja kaikki ystävät, jotka siihen asti oliwat häntä seuranneet, jättiwät hänet.

Ett litet möss hade en gång af förseende trängt sig in i en lejonkula (jalopecuran luola). Då hon hade märkt sitt misstag, hade hon blifvit bestört. Men lejonet hade haft medömkän med mösset och hade låtit henne gå bort. Denna välgerning glömde icke mösset. Kort derefter hade lejonet råkat i en jägares nät och icke sluppit bort. Då hade det tacksamma mösset kommit och gna-

gat så flitigt på nätet, att det hade brustit och lejonet hade återvunnit (jaan tafaijin) sin frihet.

Tvenne jägare hade hört, att i den närgränsande skogen uppehöll sig en björn. De begåfvo sig i skogen. Men då de sett björnen, hade de båda blifvit, så skrämnda, att de hade af alla krafter sprungit bort.

92.

Lunletko, että tuo vanha ukko vielä parantuu taudistaan. Tu-
letko meille yllhuomenna? En. Ennenkuin sinä olet mitään ehtinyt,
olen minä ihan warmaan jo toimittanut kaikki. Sanonko minä isälle,
että sinä et palaakaan huomenna, waikka olit luvannut. Minä en anna
sinulle anteeksi, jos sen sanot hänelle. Siis olen waiti, enkä wirra mi-
tään. Jos aina pysyt ahferana, niin tulot onnelliseksi.

Tror du, att din fader skall låna åt oss båt, om vi komma
och begära. När skolen i komma? Vi skola komma i morgon
middags tiden, om i ären då hemma. Jag skall i morgon skrifva
hela dagen och skall således vara hemma hvilken tid som helst.
Kanske vi då förhindra dig, om vi komma till er? Nej, till mid-
dagen skall jag redan hafva skrifvit så mycket, som jag nödvän-
digt behöfver.

93.

Me ehkä muuttanemme pian maalle, koska ilma on jo tullut näin
lämpimäksi. Tokko se vielä lienee kyllin lämmin. Kyllä luulen, ja
sitä paitsi lienee meidän palkko, kun isäni ehkä myhnee talonsa wieraalle,
joka heti tullee taloon asutkaaksi ja ottanee kaikki huoneet haltuunsa.
Paljonko isäni saanee talostaan? En tiedä warmaan, mutta eikö hän
saane siitä ainakin wiittäkymmentä tuhatta markkaa. Kuultawasti hän
ainakin sen verran waatinee siitä. Kerjenneekö isäni meille huomenna
aamupuolella? Ehkä aamupuolella, mutta iltapuolella hän ehkä ei ker-
jenne, sillä hän lähtenee pois kaupungista. Mihin aikaan hän lewän-
nee päiwällisen jälkeen? Tuskin hän lewännee ensinkään. Tuskin tuosta
tukaan pääsee pakoön.

Månde det vara sant, att din broder skall komma snart hem från sin utrikes resa? Jag vet icke, men nog lär han kanske snart komma. Hvad månde vara orsaken till det, att din broder icke var hos oss alls, förr än han for? Månde han vara ledsen för något? Ingalunda, men han hade kanske icke tid. Månde han skall komma till oss, då han åter kommer hem? Månde icke han skall komma? När månde Ni skall få ert arbete färdigt? Jag vet icke säkert, men månde det icke blifva färdigt i morgon? Nog lär det kanske blifva snart färdigt, men knappast (tusfinpa) lär det blifva ännu i morgon. Du lär kanske icke veta, att jag icke talar något, som är osanning? Nej, det vet jag i sanning icke!

94.

Kyllä luulen, että hän nytkin lufifi, jos sinä waan käskijit häntä. Minä tulifin aiwan mielelläni, jos waan fuinkin ehtifin. Poika tuli tänne äsken, sillä hän arweli kai, että häntkin saifi jotakin lahjaksi isältään, joka juuri oli tullut kaupungista. Jos olisitte hywä ja tulisitte meille huomenna, niin olifin kiitollinen. Waikka sinä tekisit mitä hywänsä, niin luulen, että hän ei antaisi sinulle anteeksi sitä rikosta, jonka teit häntä vastaan. Minä haluaisin mielelläni suweffi unta wenettä, jos waan fuinkin saifin. Tekisittekö Te niin hywin, että lainaisitte minulle wäähän rahaa, jotta saifin sellaisen. Minä pyhtäifin Teidän apuanne wäähän muutenkin, sillä minä tarwitsifin myöskin uudet waatteet. Wai niin, wai tarwitsifit sinä uudet waatteeffin? Niihin ehkä saat minulta rahaa, mutta weneeseen en antaisi sinulle rahaa, waikka kuinka pyhtäifit, sillä sinä tulet warfin hywin toimeen weneettäkin. Sinä elät niin suuresti, ikäänkuin olisit suuri herra. Walwo ja rukoile, ett'et lankeisi kiusanteen! Isäsi lupasi minulle kirjan, joka olisi parempi, kuin minun oma kirjani. Hän sanoi, että minä tulifin paljoa wiisaammaksi, kun lufifin sen. Minä odotin kauan, että hän tulifi, mutta hän ei tullutkaan. Jospa hän jo pian tulifi! Niin, kunpa hän nyt tulifi, että minäkin näkifin hänet. Hän sanoi, että sinä menisit sinne hänen luokseen, sillä hän sanoifi sinulle jotakin luultawasti aiwan tärkeätä.

Månde din fader skulle gifwa åt oss till låns sin båt, om vi skulle begära den af honom? Nog tror jag, att han skulle gifwa

den, om han blott visste, att i icke söndraden den. Din broder är, skulle jag tro, så snål, att han icke skulle hjälpa någon menniska, om ock (waiffa) han skulle kunna. Jag tror tvertom, att han skulle göra godt åt alla menniskor, om han blott hade råd dertill. Mig skulle han åtminstone icke hjälpa, om ock jag skulle kyssa hans fötter. Jag skulle begära förklaring af dig, hvarför du tror, att han icke skulle göra det. Du talar alldeles, likasom du skulle vara mycket ledsen på honom. Lofvade du icke en gång åt mig, att du aldrig skulle tala något illa om någon? Nej, det, skulle jag tro, har jag aldrig lofvat. Om du skulle känna honom bättre, så skulle du hafva helt och hållet andra tankar om honom. Då skulle du se, huru god han är. En gång bad jag, att han skulle komma till oss, men han sade mycket högmodigt, att han aldrig skulle komma till oss, så länge min fader lefde (skulle lefva). Skulle jag blott en gång kunna, så skulle jag på något sätt hämnas på honom för dessa ord. O att jag snart måtte blifva min egen herre! Det skulle vara mycket treffligt. Om den tiden blott skulle komma snart redan!

95.

Sieneefö finun weljeäi itse kirjottanut tämän kirjeen? Suulta-wasti. Mikä häntä lienee waiwannut, kun hän tällaista on sinulle jaaritellut? En hymärrä, mutta luultawasti hän lienee ollut fairas, sillä terweenä hän ei koskaan näin walittele. Sinä et liene kohdannut weljeäsi viime kerralla, kun käwit kaupungissa? En, minä en kohdannut häntä, waikka hän. Mikä tähden ei puutarhuri liene päästännyt lapsia puutarhaan? Ehkä hän pelkäsi, että ne tallaisivat puutarhan käytävät rumiksi. Eiwätköhän lapset liene ennen puutarhasa käyneet? Kyllä luulen.

Hvem mände hafva lemmat här (hit) sitt paraply? Troligen din syster, som nyss var här. Här finnes äfven ett parasoll, hvem mände hafva glömt det här? Vete (tieji) Gud! Du lär icke hafva läst ordentligt dagens (denna dags) lexa? Jo, det har jag visst gjort. Denne man lär hafva hotat dig med käppen, då du var hos honom? Ja. Mände denna dörr gått upp af sig sjelf? Jag tror det icke. Männe abborrarne hafva lekt redan i år? Nej.

96.

Jos tuokin mies olisi nuorena ollut ahkera ja hymmärtäväinen, niin hän olisi nyt onnellinen. Jos hän ei olisi aina laiskoitellut ja kuluttanut aikaansa turhuuteen, niin hän taitaisi nyt jotakin, joka tuotaisi hänelle hänen elantonsa. Hän näyttää nyt kalpealta ja huonolta, ikäänkuin hän olisi lauan sairastanut. Hän ei ole saanut keltään rahaa lainaksi, vaikka hän olisi kuinka pyytännyt. Minä luulen, että hän ei olisi siitä mitään hyötynytään, vaikka joku olisi hänelle jotain antanutkin, sillä hän olisi luultavasti kuitenkin käyttänyt väärin, mitä hän ehkä olisi saanut koon jollain lajilla. Runpa hän nyt olisi viime vuonnain ollut vähän hymmärtäväisempi, niin olisi hän luultavasti saanut paikan ja joltisen palkan kauppaneheheltä.

Om du skulle hafva kommit till oss i går, så skulle du hafva sett min nya bössa, som jag köpt från staden. Hurudan är den? Kom till oss, så ser du! Jag skulle icke hafva köpt åt mig en sådan bössa. Om du icke så många gånger förut skulle hafva gjort narr af mig, så skulle jag nu kanske igen hafva trott, hvad du sade. Månde det icke skulle hafva varit mycket bättre, att du hade frågat af någon, förr än du köpte den åt dig? Kanske, men jag tror, att, om ock jag frågat t. ex. af dig, det icke blifvit dess bättre, ty du skulle väl hafva sagt, att jag skulle göra, hvad jag ansåge för bäst. Jag vet icke, men det är ju möjligt, att någon annan kanske skulle hafva gifvit dig ett nog godt råd, om du blott hade frågat.

97.

Arwaa oma tilasi, anna arwo toisellekin! Anna koiralle lihaa, saat luuta takaisin! Nosta koira kaimosta: pudistaa wettä päällesi! Älä ennen karsinaa tee, kuin wasikan saat! Älä muita soimaa, kun et itseään parempi ole! Suokoon Sumala, että hän tulisi onnelliseksi! Älköön hän koskaan joutuko kowiin ja pahoihin kiusauksiin, ja jos hän joskus niihin joutuisikin, niin woittakoon hän kaikki kiusaukset ja pääsköön niistä vapaaksi taas! Älkäämme koskaan auttako ja suojelko laiskureita, sillä siten edistämme waan laiskuutta. Älkäämme myöskään luwatko koskaan kellekään mitään, jos emme warmaan tiedä, että myös-

fin tähtämme, lupauksemme. Älkäämme olko ahneita älkäämmekä tuhla-
reita! Olkaamme aina siivot ja avuliaat muita kohtaan. Älkää kos-
kaan tehkö lähimmäisellenne mitään pahaa, vaan auttakaa ja holhokaa
muita niin paljon, kuin voitte! Tehkää hyvää muille! Älkää kootko
itsellenne tavarointa maan päällä, misjä koi ja ruoste raiskaavat ja
warfaat kaimawat ja warastawat, vaan kootkaa itsellenne tavarointa
taiwaassa, kusja ei koi eikä ruoste raiskaa eiwätkä warfaat kaima ei-
wätkä warasta! Vanhemmat keloittakoot aina lapsiansa ahkeruuteen
ja lapset ottakoot waaria vanhempiansa waroituksista! Älkööt he tehkö
mitään sellaista, josta vanhempansa heitä fieltävät!

Gå icke i dag till grannen, ty han sade äfven åt mig i går:
kom icke i morgon, ty då har jag icke tid! Lofva icke pennin-
gar åt denne man, ty han är en stor slösare! Må ingen arbeta
onödigtvis! Säg åt drengen, att han gifver hö åt hästen! Mätte
hvar och en följa dygdens lagar samt iakttaga rättvisans befall-
ningar! Den fattige mannen önskar, att du skulle gifva åt honom
litet penningar. Han må önska, hvad han vill, men penningar gif-
ver jag icke åt honom, ty han är lat och arbetar icke. Han sade
åt mig i går, att han i dag skulle komma hit. Han må komma
bara! Låtom oss aldrig vara sysslolösa, ty derigenom göra vi oss
fattiga! Låtom oss arbeta och vara flitiga, ty sålunda skola vi
blifva nyttiga för vårt fosterland! Bedjen och arbeten, så blifven
i lyckliga! Hvad än i mån vara, så varen flitiga: skrifven, läsen,
plöjen, sån och gören allt, som hör eder till! Må alla veta, att
fosterlandet fordrar flitiga och redbara män! De må då vara
hvard som helst och göra hvad som helst, om de blott äro redliga
och flitiga arbetare, så är det bra. Mätte alla menniskor lyssna
till samvetets röst!

98.

Miten näitä tehdään? Ei täällä tiedetä suinkaan, miten niitä
saadaan valmiiksi, mutta pian niitä luultavasti valmistetaan, koska
niitä niin paljo myydään. Tuodaanko Teille aina sanomalehti kotiin?
Ei sitä aina tuoda. Paljoko hänelle annetaan palikkaa? En minä usko,
että hänelle juuri paljon annetaan. Kauanko siellä viiwytään, jos sinne
mennään? Ei suinkaan siellä kauan viiwytä. Minne sieltä sitte läh-

detään? Ei sieltä, luulen minä, minnekään enää lähdetä. Mitä nyt ostetaan, jos rahaa saadaan? Ei osteta mitään. Syksyllä wiedään lapset kouluun ja kewäällä ne taas tuodaan koulusta kotiin maalle. Kaikkia lapsia ei panna kouluun. Eikä tuosta kaimosta enää oteta wettä? Dtetaan siitä wälistä. Hewonen wäljastetaan rattaiden eteen ja sitte ajetaan sillä kaupunkiin. Pahoja ja laiskoja poikia rantaistaan. Se tuomitaan usein laiskalle läksylle. Mterille pojille luvataan ja annetaan palkinnoita, mutta laiskoille ei luvata eikä anneta mitään.

Gossarne läras väl i skolorna. De late gossarne belönas icke. Om man icke straffar de late gossarne, så blifva de icke gode män. Hvad skall man göra här? Ingenting. Redliga menniskors goda råd följas icke alltid. Huru mycket får man nu för rågen i höst? Man får icke nu i höst så mycket som förut. En god konung älskas och äras, men en dålig herrskare älskas och äras icke. De late eleverne klandras, men de flitiga klandras icke. Bären plockas om hösten och läggas i förvar för vintern. Man störtar ofta sin nästa i olycka, om man blott ser och tänker på sin egen fördel. Om sommaren slås och räfsas hö på ängen, skäres råg på åkern och göras andra arbeten ute i fria luften. Om hösten tröskas säden i rian. Om vintern arbetar man inne i rummen. Så lefver man på landet.

99.

Söhdettiinkö sieltä mitään? Ei sieltä mitään löhdetty, waikka haettiin pitkä aika. Eikö minunkaan kirjaani löhdetty? Ei. Etsittiinkö sitä hyllyltä ja pöytälaatikosta myös? Ei sitä etsitty muualta, kuin pöydältä. Wiime kerralla, kun kävimme kaupungissa, uhattiin meille jalkoa, kun jätimme hewosemme kadulle yksin ja menimme puotiin. Se kerta annettiin kuitenkin anteeksi, mutta wastedes luvattiin jalkoa, jos waan hewonen jätettäisiin siten yksin. Sjänmaan urhoollisille sotilaille, jotta tappelun wimmasa tapettiin, pyhstytettiin muistopatsas. Missä tämä pieni astia tehtiin? Weitsellä waan. Kuinka pitkä aika siihen tarwittiin, kun se tehtiin? Ei siihen aiwan pitkää aikaa tarwittu, parisä päiwässä se saatiin walmiiksi, waikka sitä ei heti tuotu Teille, kun se oli walmistunut. Äskén lähdettiin meiltä järwelle, waikka käwi kowa tuuli, eikä tiedetty, pääsijikö ruuhella järwen poikki. Pian palat-

tiin kuitenkin tafsain, sillä, kuten jo silloin arveltiin, kun kotoa mentiin, ei päästy mihinkään tuulen ja laineiden tähden.

Förr trodde man, att sjukdomarna voro elaka väsenden, som tagit sin boning hos menniskan. Derför förjagades de bort genom trolldom och genom ordets makt. Man begärde till hjälp äfven gudarna. Om man ansåg, att ingenting annat hjälpte, så vände man sig till öfverguden, hvars namn var Ukko. Sår botades genom läkemedel, som vanligen gjordes af örter.

En gång hände det, att en silfversked tappades i en herregård. Man hittade den icke. Man ansåg, att ingen annan än en tjensteflicka hade tagit den. Man anklagade flickan för stöld (*elat*.) Hon fördes i fångenskap, ehuru hon var oskyldig. Slutligen hittades dock skeden. En skata hade tagit den. Flickan släpptes bort från fångenskapen. Så misstänkes och straffas ofta den oskyldiga.

I Hölmöla gjordes en gång en stuga. Men man glömde, att det behöfdes fönster, för att ljuset skulle slippa dit in. Först då man fick stugan färdig, märkte man, att den var mörk. Då bar man utifrån ljus in i stugan i en säck. Då man kom in, öppnade man säcken, men stugan blef ej ljusare. De blefvo mycket sorgsna deraf. Slutligen sade en man åt dem: gifven åt mig hundra mark, så skaffar jag ljus i eder stuga. Man gaf åt mannen hundra mark och han högg en öppning i väggen. Stugan blef ljus och de blefvo mycket glada. Man högg bort hela väggen, för att ännu mera ljus skulle rymmas in. Ljus fick man då nog, men stugan gick sönder.

100.

Jsänmaan urhoollisia puolustajojta on aina kunnioitettu ja pidetty suuressa arwossa. Heille on pystytetty muistopatsaitakin. Mutta heinoja sotilaita ei ole koskaan kunnioitettu eikä pidetty missään arwossa. Samoin ei myöskään ole koskaan palkittu ja kiitetty laiskoja ja huolimattomia poikia, waan päinvastoin on heitä usein rankaistutkin huolimattomuudestaan. Eikö Teille ole mitään annettu? Ei. Sepä on kummallista, ja kaikille muille on jo annettu. Onko tämmöistä ennen nähty ja kuultu? En usko. Paljoko tästä kirjasta on maksettu? En

tiedä warmaan, mutta luulen, ett'ei siitä enempää tuitenkaan ole ma-
fettu, kuin kolme tai neljä marffaa. Joko minun lauffuni on löydetty?
Ei, sitä ei ole vielä löydetty, waikka sitä on haettu jofa paikasta. Onko
teidän jo hewofet myyty? Ei niitä vielä ole myyty. Meidän on jo
wanhat myyty ja ostettu parempia sijaan. Onko teidän myyty war-
jattin? Ei, warfoja ei ole myyty. Oletteko Te kutsuttu häihin, joita
tänäpäinä wietetään? En ole kutsuttu. Onko Teiltä ketään kutsuttu?
Ei ole meistäkään ketään kutsuttu, mutta kauppmies ja nimismies
owat kai kutsutut. Me emme ole kutsutut naapurillekaan, jossa huo-
menna wietetään ristiäisiä, waikka luulen, että kaikki muut owat sinne
kutsutut kofa hylästä.

Dessa barn hafva icke blifvit väl uppfostrade. De hafva un-
dervisats i en skola, som icke är god. I hemmet hafva de blifvit
vanvårdade, ty deras moder har dött. Jag tror derfor, att de
icke skola blifwa goda och dugliga medborgare. Hålles det bön i
eder skola både om morgonen och om qvällen? Nej, vanligen har
det hållits bön blott om morgonen, och blott stundom om qvällen.
Har lärkan redan blifvit hörd i vår? Nej. En så dålig predikan
har sällan hörts i vår kyrka, som i dag. Nog har man ju äfven
förr både hört om och sett dåliga och vårdslösa elever, men nå-
gon så usel, som denna är, tror jag, att man aldrig hvarken hört
om eller sett. Slutligen har han nu äfven blifvit bortkörd från
skolan. Förgäfves har man redan länge väntat, att kejsaren skulle
komma till vår stad. Sista gången, då han var i vårt land, trodde
man redan, att han skulle göra det. De penningar, som denne
man har tappat, hafva icke blifvit hittade, ehuru man sökt. Denne
unge man har nyligen blifvit utnämnd till lärare i vår skola. Der-
förinnan, har man sagt, var han lärare i eder skola. Vårt land
har ofta blifvit härjadt och plundradt. Våra städer hafva ned-
bränts och deras invånare hafva dödats. Men likväl har allt åter
rest sig ur askan. Städerna hafva åter uppbygts. Invånarnes an-
tal har åter ökats. Åkrarna, som hafva blifvit härjade, hafva
åter uppodlats och välståndet har stegrats. Sålunda har vårt
land dock varit lyckligt genom sina invånares outtröttliga flit.

Viime viikolla oli koulusamme juhla, kun lufeminen oli lopetettu. Kaikki huoneet oli kaunistettu kukilla ja kaikkalaisilla muilla koristuksilla. Ryhttilöitä oli sytytetty joka huoneeseen. Kun todistukset oli annettu, lähti jokainen kotiinsa. Ahkerat oppilaat näyttivät iloisilta ja tyytyväisiltä, kun heille oli annettu todistus, mutta laiskat ja huolimattomat, jotka eivät olleet tehneet ahkerasti työtä lufufauden aikana, näyttivät surullisilta, koska heille tietysti ei oltu annettu hyviä arvokauseita. Mitä mihin tylvää, sen hän niittää.

Ei teille ollut mitään sanottu siitä, että naapurin talo oli myyty? Ei, meille ei oltu puhuttu mitään siitä asiasta, waikka meidän oli käyty meiksin joka päivä siellä. Kenellä se talo ennen oli ollut, ennenkuin sen oli naapurimme ostanut? En tiedä warmaan, mutta olen kuullut, että on sanottu, että se ei ollut rakennettukaan vielä silloin, kun hän ensin muutti tähän kaupunkiin. Silloin wasta, kun viimeisten katuwuotten aikana warallisuus oli kadonnut ja hätä oli tullut, sanotaan, että sen työhön oli ruwettu, sentähden, että köyhä kansa saisi työtä ja ruokaa. Siten oli se wähässä ajassa saatu walmiiksi halvasta hinnasta, koska tietysti joka taholta oli tulwanut työwäkeä, jolle ei aiwan suurta palkkaa oltu maksettu.

I går var det en stor eldsvåda i staden. Brandkåren hade icke i god tid blifvit underrättad derom. Derför hade en stor del af byggningen redan blifvit härjad af elden *), innan brandkåren kom till stället. Skadan var stor. En del af boskapen hade blifvit uppbränd. Nästan all egendom hade skadats dels af röken dels af elden *). Intet menniskolif hade dock förspilts. Byggningen hade just kort förut blifvit reparerad och uppsatsad. Man berättar, att den icke hade blifvit försäkrad, men jag tror icke, att den icke var försäkrad, emedan jag vet, att dess egare är en mycket omtänksam och praktisk man.

Hade man icke förut tänkt på den saken, att konungen skulle komma till vår stad? Nej, man hade aldrig tänkt derpå. Ofta hade det nog blifvit sagdt af en och annan *), att han en gång väl skulle komma, men man hade icke dess mera tänkt derpå.

*) Satsen måste förwandelas till aktiv, emedan der finnes agent.

Litet förr, än du hade blifvit underrättad derom, var här en af våra grannar, åt hvilken det hade blifvit sagdt, att ingenting hade gjorts, ehuru man hade fått underrättelse derom, att han skulle anlända efter par dagar. Det var därför icke besynnerligt, att han icke hade blifvit hedrad, såsom man hade väntat.

102.

Toffo tätä taloa myhtäneen? En tiedä, mutta tuskinpa sitä myhtäneen, jos ei siitä saada ainakin wiittäkymmentä tuhatta markkaa. Tultaneenko Teiltä meille tänäpäpä? Ei juinkaan, sillä meiltä ehkä men-
täneen tänään kaupunkiin. Saataneenko tätä joulusji walmiiksi? En usko, sillä joulusji lähettäneen pois maalle eikä siksi sitä ehdittäne. Ei juinkaan siellä warjin kauan wiivyttäne? Ei muuta, kuin pari wiikkoa. Mihin aitaan nuorokaudesta sitä lähettäneen? Ehkä jo aamuyöstä tai ainakin warhain aamulla. Koko aamupuoli oltaneen matkalla ja iltapuolella päästäneen esille.

Mände man icke redan snart slippa bort härifrån? Jag vet icke. Mände man hinna härifån på två timmar till staden? Nog torde man ju hinna. Mände regenten eller någon hög embetsman väntas till staden eller hvarför mände rummen och byggningarna öfverallt i staden så putsas och förskönas med flaggor och alla möjliga andra prydnader? Man lär ju vänta guvernören hit, har jag hört. Mände icke man någongång äfven se kejsaren i vår stad? Troligen aldrig.

103.

Moni wiisaana pidettäisiin, jos pitäisi suunsa kiinni. Muuan mies lausui kerran ylpeästi: jos ei minua owesta päästettäisi, niin tulisin ikkunasta, mutta ei päässyt kummastakaan. Tuota poikaa kiitet-
täisiin, jos hän olisi ollut wähdän ahkerampi. Jos aina kaikki tehtäisiin omantunnon mukaan, niin ei juinkaan niin paljon pahaa tehtäisi.

Om barnen alltid skulle uppmanas till flit och arbetsamhet, så skulle icke så många af dem (*elat.*) blifva odugliga och för sitt land onyttiga medborgare. Om man alltid skulle spara sina penningar, så skulle man väl hafva sådana, då man skulle behöfva.

Om man alltid skulle uppfylla sina pligter, så skulle man högaktas af alla menniskor. Vi skulle anses dåliga, om vi icke arbetade flitigt.

104.

Lieneekö minun kirjani tuotu tänne? En usko, että ne ovat tuodut. Tokko ennen koskaan lienee kuultu niin oivallista puhujaa, kuin hän on? Tuskinpa oivallisempaa lienee koskaan kuultu. Paljoko tästä ierästä lienee maksettu kynnärästä? Kufapa sen tietää, mitä niistä kaifista maksettaneen! Teidän lienee jo lopetettu ulkotyöt, wai kuinka? Tokko niitä vielä lienee lopetettu? Niin janoi ainakin isäntä. Joko teidän lienevät elot puidut? Ei wät juinkaan. Lieneekö Teidän jo oltu aamiaifella? Kyllä, ja pian jo mentäneen päiwälliselle. Mihinikä aikaan Teillä illallista lienee eilen syöty, koska ette kahdeksan aikaan kotona olleet? Me tulimme eilen wasta kello hymmeneltä kotiin.

Mände man redan hafva fått tjufven fast? Knappt nog lär man ännu hafva erhållit någon nys derom. Hvilken tid mände grammens saker hafva blifvit stulna? Jag tror, att det skedde klockan åtta i går qväll. Nog lär man ju hafva hört något slags buller i farstun, men ingen anade, att der funnos tjufvar. Mände fosterlandets tappra försvarare hafva blifvit belönade för sina bragder? Nej. Mände icke minnesstoder hafva blifvit uppresta till deras ära? Nej. Hvilken tid mände man hafva fått veta denna nyhet? Middagstiden i går. Klockan tre således? Ja. Huru mycket mände man nu för tiden hafva betalt för rågen? Tjugufem mark tunnan.

105.

Jos aina olisi oltu ahkerat, ei nyt oltaisi niin taitamattomia. Mutta nyt, kun emme hymmärrä niin mitään, ei olisi tätäkään saatu walmiiksi, jos ei olisi saatu muilta apua. Kun minä kerran puhuin tuolle miehelle taiwaanlappaleista, oli hän niin ihmeisfään, ikäänkuin olisi hänelle satuja ja tarinoita ferrottu. Jos ei tuota poikaa olisi niin usein rankaistu ja waroitettu, niin ei hänestä koskaan olisi tullut muuta, kuin heittiö.

Om jag skulle hafva blifvit uppmärksamgjord på denna sak, så skulle man ingalunda hafva märkt, att detta i något afseende skulle hafva blifvit gjort orätt af mig. Man skulle tvärtom hafva sett, att allt skulle hafva blifvit gjort väl och ordentligt. Om man skulle hafva väntat tåligt, så skulle man icke hafva väntat förgäfvcs, ty man skulle hafva erhållit allt, hvad man blott skulle hafva önskat sig. Om man alltid skulle hafva varit förståndig, så skulle man icke hafva begått så många felsteg.

106.

Tehätäköön mitä tahansa, niin hän on aina tyytymätön. Ensin tuumittakoon ja ajateltakoon aina, ennenkuin mihinkään ryhdytään. Sit-
ten vasta, kun on asiata oikein juurtajassain ajateltu ja tuumittu, se toimitettakoon. Minä luulen, että poikaasi rankaistaan hyvin usein kou-
lussa siitä syystä, että hän on laiska. Wai niin, rankaistakoon waan,
eihän se mitään haita. Raiffia laiskureita rankaistakoon.

Månde han vilja, att hans bok, som jag har till låns, skall föras hem redan i dag? Jag vet ingalunda, men jag tror, att det är detsamma, hvad man än må göra, ty han är icke hemma i dag. I morgon må man icke heller gå dit, ty han har icke tid i morgon. Man må när som helst söka honom, så hittas han aldrig hemma.

BIHANG.

Infinitivus I.

Saan,	inf. I st.	jaata ¹).
Tuon,	„ „	tuota ¹).
Sidon,	„ „	fitoa ¹).
Muutan,	„ „	muuttaa ¹).
Kewin,	„ „	repiä ¹).
Luen,	„ „	lusea ¹).
Lähden,	„ „	lähteä ¹).
Näen,	„ „	nähtä ¹).
Teen,	„ „	tehtä ¹).
Kuulen,	„ „	kuulta ^{1, 2}).
Menen,	„ „	mentä ^{1, 2}).
Puren,	„ „	purta ^{1, 2}).
Syöksen,	„ „	syöstä ^{1, 2}).
Leikittelen,	„ „	leikiteltä ^{1, 2}).
Raitsen,	„ „	raitta ^{1, 2}).
Kykenen,	„ „	kyettä ^{1, 2}).
Lupaen,	„ „	luwatta ^{1, 2}).
Kokoon,	„ „	kootta ^{1, 2}).
Kerkeän,	„ „	kerjettä ^{1, 2}).

1) Inf. I har efter lång vokal, diftong eller konsonant tecknet -ta, -tä, efter kort vokal a, ä. Jfr. lekt. 98 1).

2) Tvåstafviga på e med föregående l, n, r, s, alla flerstafviga på e samt kontrahibla verben foga tecknet för inf. I till den stympade stammen. Jfr. lekt. 89, 93, 97, 98.

Tuon,	inf. I	tuoda', (att) bringa.
Sidon,	„	fitoa', (att) binda.
Muutan,	„	muuttaa', (att) flytta.
Näen,	„	nähdä', (att) se.
Kuulen,	„	kuulla', (att) höra.
Menen,	„	mennä', (att) gå.
Puren,	„	purra', (att) bita.
Syöksen,	„	syöstä', (att) störta.
Raitsen,	„	kaita', (att) valla.
Ryksen,	„	ryetä', (att) kunna.
Kokoon,	„	koota', (att) samla.

Minun täytyy mennä, jag måste gå.
 Hänen pitää olla ahjessa, han bör vara flitig.
 He lupasivat tulla, de lofvade komma.
 Sinä et saa mennä, du får icke gå.
 Minä en jaksaa käydä, jag orkar icke gå.